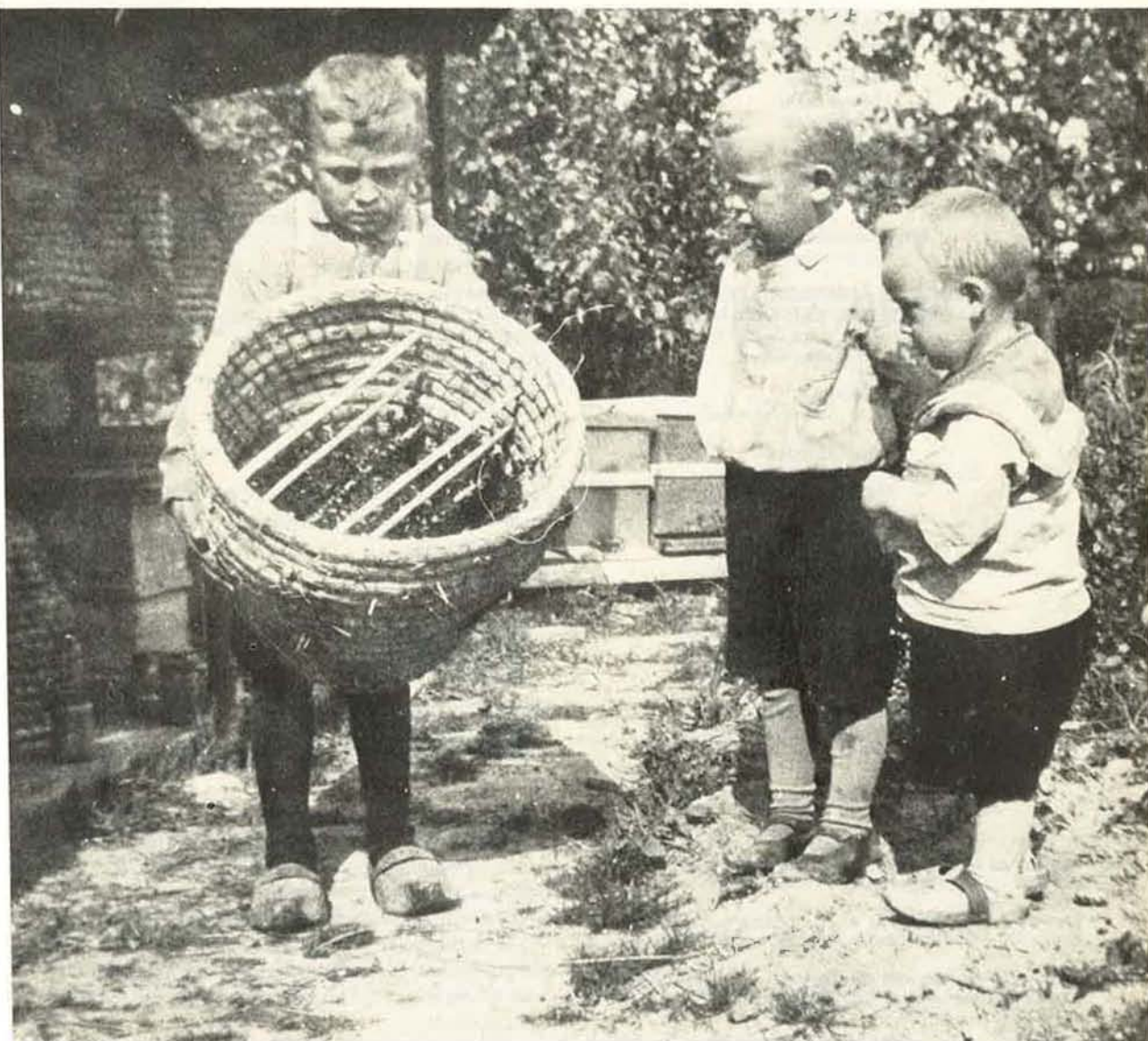

bijenteelt

Maandschrift voor de Bijenteelt - ISSN 0166-6444

Jaargang 85 - no. 11 - november 1983

Officieel orgaan van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland

bijenteelt

INHOUD

MAANDSCHRIFT VOOR DE BIJENTEELT
ISSN 0166-6444

Officieel orgaan van de V.B.B.N.
VERENIGING TOT BEVORDERING DER
BIJENTEELT IN NEDERLAND
Opgericht 1897

Hoofredacteur
Chris Maillie

Redactieleden
Therese Rive
Ko Zoet

Vaste medewerkers
Otto de Kat
Arjen Neve
Jan van de Veluwe

Ledenblad
Oplage 8200
Verschijnt 11 x per jaar,
in juli en augustus gecombineerd

Proefnummers
f 2,50 incl. porto

Advertentie-tarieven
op aanvraag

REDACTIE, ADMINISTRATIE en
ADVERTENTIE-EXPLOITATIE
Het Bijenhuis, Grintweg 273,
6704 AP Wageningen

Telefoon
08370-2 27 33 (meerdere lijnen)

Openingstijden
Secretariaat di. - vr. 9.00-16.00 uur
Winkel di. - vr. 9.00-18.00, za. 9.00-13.00 uur

Postgiro
VBBN (Vereniging) 84.68.01
Bijenhuis (Handel) 82.32.76

Bankrelatie
ABN, Wageningen, Postgiro 82.41.84
Rek.no. VBBN (Vereniging) 53.90.42.897
Rek.no. Bijenhuis (Handel) 53.90.42.900

Registratie K.v.K.
VBBN: Verenigingsreg.no. V119736
Bijenhuis: Handelsreg.no. 11433

Druk
Van Mastrigt en Verhoeven B.V. Arnhem

Alle in het Maandschrift gepubliceerde meningen en inzichten blijven voor rekening van de auteurs.

Overname van artikelen en illustraties is toegestaan na overleg met de Redactie en dan met bronvermelding.

Kopij voor de 10e van de maand, voorafgaande aan de maand van plaatsing, aan het BIJENHUIS, ook opgaven en betaling van advertenties en Speurbijltjes.

jaargang 85 - nummer 11 - november 1983

<i>J.J. Speelziek</i>	
De Varroa alom in ons land	283
<i>Drs. A. de Ruijter</i>	
Laatste nieuws over de Varroa	283
<i>Jan van de Veluwe</i>	
De bijen in het magnetisch veld	283
<i>Ko Zoet</i>	
Van imker tot imker	288
<i>W.A.M. Burgers</i>	
Zwerm in de hoed	290
Vraag en Antwoord	291
<i>Arjen Neve</i>	
Bijenplant in beeld: Wilde marjolein	292
Bijen-limerick (<i>Dr. L. van der Does</i>)	293
<i>Ko Zoet</i>	
Geknipt voor u	293
Boekbespreking (<i>Arjen Neve</i>)	295
<i>Jan van de Veluwe</i>	
Met het Groentje op reis: Polen	296
<i>Otto de Kat</i>	
Sprokkelwaar	297
De lezer schrijft (<i>W. Sterk, H. Schreurs-de Jong, Baldi Dekker</i>)	299
Bijen-limerick (<i>H.J. Hissink</i>)	300
<i>J.J. Speelziek</i>	
Ir. J.J. Pettinga nam afscheid als Rijksbijenteeltconsulent	301
<i>Therese Rive</i>	
Eerste kennismaking met de nieuwe RBC	302
Ministerie en Parlement	303
Landbouwschap	303
Officiële mededelingen	304, 307
Concept Algemeen Reglement van de VBBN	305
Onderwijs, voorlichting, demonstratie	308
Aktie in de regio	309
Wij gedenken	309

bij de VOORPLAAT

Vol bewondering keken een halve eeuw geleden drie gebroeders Peters uit het Gelderse Elst naar dit korf-volk en vroegen zich waarschijnlijk af, hoe die kleine beestjes zo'n grote korf vol konden bouwen. Niet alle kinderen Peters staan op de foto afgebeeld, maar het is wel opmerkelijk dat van de zes broers er vijf imker zijn geworden. Eén van hen kreeg algemene bekendheid als de man "met de bijenbaard" op onze grote fotoplaat.

Voor meer (oud) nieuws over Elst en omgeving zie elders in dit nummer het artikel „Zwerm in de hoed”.

DE VARROA ALOM IN ONS LAND

Hoewel de diagnose-monsters in Hilvarenbeek (ultimo oktober) nog binnenstromen is nu reeds gebleken dat de Varroa in uiteenlopende delen van ons land wordt aangetroffen. Menige imker deed zelf die ontdekking al, zonder er echter ruchtbaarheid aan te geven, onder meer uit angst voor een reisverbod. Die angst is m.i. thans geheel ongegrond, de bestaande reisverordening zal zijn langste tijd wel hebben gehad. Varroa of geen Varroa, het is nu de allereerste tijd zonder uitzondering de Varroabestrijding ter hand te nemen. We hebben nog enkele maanden voor de boeg om ons te beraden hoe dat euvel aan te pakken en die tijd moeten we niet voorbij laten gaan.

In het oktobernummer van "Die Biene", het maandblad voor het meest geteisterde Varroa-gebied in Duitsland (Hessen), vermeldt de hoofdredacteur, dr. K. Dreher, als eerste heelmiddelen nog altijd Folbex-VA en (nu ook!) tabaksrook; verder nog enkele organische zuren, waaraan echter bezwaren kleven. Zo kwam bij Nederlandse proeven met mierzuur o.a. het inballen van de moer nog al eens voor. Biologische en aanverwante methoden noemt Dreher arbeidsintensief, wel geschikt voor de kleine imker, doch in mindere mate voor de grotere, wiens werk gericht is op tijd- en kostenbesparende toepassing van de toegestane geneesmiddelen.

Ik geloof voorts dat we met het propageren van biologische bedrijfsmethoden, qua opzet dikwijls geheel anders dan de werkwijze van de doorsnee imker, uiterst terughoudend moeten zijn, willen we niet het gevaar lopen de imker kopschuw te maken. Overigens mogen we dergelijke methoden, nog niet uitgetest in Varroa-besmet gebied, nimmer als "fool-proof" aanmerken. Het is de taak van de Proefbijenstand hier het voortouw te nemen en ons van advies te dienen.

J.J. Speelziek

Op 11 oktober jl. is Varroa geconstateerd in een monster wasmul afkomstig uit St. Annaland, gemeente St. Maartensdijk (Zeeland) en in wasmul afkomstig uit Ouderkerk aan de Amstel (Noord-Holland). **Hiermee is voor het eerst Varroa aangetoond buiten het gebied waarvoor sinds april 1983 een verwoersverbod geldt.** De respons op ons verzoek om rookdiagnosemonsters is groot. Inmiddels is van $\pm$ 700 bijenstanden de mul onderzocht. In de gemeenten waar in het voorjaar van 1983 Varroa is geconstateerd, is dit najaar met de tabaksdiagnose ook op een groot aantal andere standen Varroa aangetoond. Het betreft hier de gemeenten Aalten, Winterswijk, Lichtenvoorde, Groenlo, Eibergen, Haaksbergen, Enschede en Hengelo (Ov.). Naar het noorden en westen heeft de ziekte zich verspreid naar de gemeenten: Delden, Weerselo, Dinxperlo, Varsseveld en Gendringen. Zodra bij het onderzoek van de wasmul nieuwe Varroa-haarden worden gevonden, zullen wij hierover zo spoedig mogelijk berichten.

Drs. A. de Ruijter

Tussenstand 29.10.1983

In de volgende gemeenten zijn nieuwe infecties geconstateerd: Duizel, gemeente Eersel (NB), 18/10; Papendrecht (ZH) 19/10; Siddeburen, gemeente Slochteren (G), 19/10; Arnhem 26/10; Oirschot (NB) 28/10. In het reeds besmette gebied in de Achterhoek en Twente is het aantal besmette standen weer toegenomen. (AdR)

DE BIJEN IN HET MAGNETISCH VELD

Inleiding

Tien jaar geleden ontving Karl von Frisch, voordien professor in de zoölogie aan de universiteit te München, de Nobelprijs. De voordracht, die hij ter gelegenheid van die gebeurtenis in Stockholm hield, was uiteraard gewijd aan de resultaten van zijn onderzoekingen, "de ontdekking van de bijentaal".

Menige hobby-imker, wiens belangstelling verder

gaat dan het oogsten van honing, kan met een observatiekast zelf de gelegenheid te baat nemen de bijentaal nader te bestuderen, voorts kan hij daarbij getuige zijn van de invloed van het aardmagnetisme (A.M.) op de bijentaal en op het totaalgedrag der bijen, zoals hierna zal worden beschreven.

Prof. Lindauer, oud leerling van von Frisch, heeft in dit verband enkele jaren geleden tijdens een Hessische Imkersdag reeds een tip van de sluier opgelicht.

Hoewel de materie zelve bepaald niet eenvoudig is, kunnen we er moeilijk aan voorbijgaan, aangezien de hieruit voortvloeiende resultaten wellicht eens bruikbare gegevens voor de praktische imkerij zouden kunnen opleveren. Een grote verrassing, zo verhaalt deze bijdeskundige, hebben de bijen ons in het recente verleden bezorgd, toen er aanwijzingen werden verkregen, dat zij zich met behulp van het A.M. zouden kunnen oriënteren.

Aardmagnetisme

Ook voor ons is het A.M. van grote betekenis, waarbij we o.a. aan het kompas denken. Doordat de magnetische noordpool krachtlijnen over de aarde uitstraalt, die zich in de zuidpool weer verenigen, kan men deze benutten voor de oriëntatie. Daar de krachtlijnen in een horizontale en een verticale component uiteenvallen en deze voor elke geografische plek op aarde verschillen, kan het A.M. met behulp van kompasoriëntatie worden gebruikt voor de navigatie bij de zee- en luchtvaart. Voorts zij vermeld, dat ook de intensiviteit van het A.M. een oriëntatiefactor bezit. In de nabijheid van de pool is deze sterker (0.7 Gauss) dan op onze breedte (0.5 Gauss), terwijl hij rond de evenaar op zijn zwakst is (0.1 Gauss).

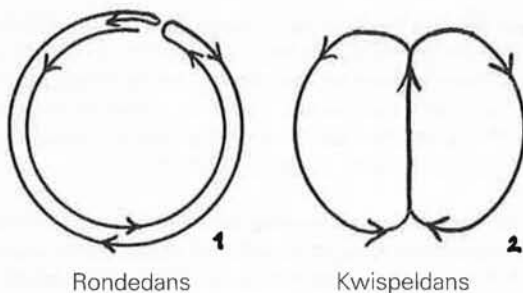
Alvorens concrete aanwijzingen werden verkregen dat de bijen het A.M. als hulpmiddel bij de oriëntatie gebruiken, moest een ander probleem worden aangesneden. Er is nl. aangetoond, dat het A.M. de richtingaanduiding in de kwispeldans storend beïnvloedt. Vooraf willen we echter bewijzen aanvoeren voor de gevoeligheid van de bijen voor het A.M.

Kwispeldans

Het uitgangspunt is de kwispeldans, waarbij de haalbijen de richting naar de drachtbron aangeven door het transponeren van de hoek, aangegeven door de zonnestand van dat moment en de vliegbaan naar de drachtbron.

Hierbij maken zij kleine fouten, die merkwaardigerwijs niet lukraak rond de theoretische nullijn (juiste richting naar het doel) zijn gelegen, doch dagelijks een bepaalde periodiciteit vertonen.

Jaren werd gezocht naar de wetmatigheid van die af-

wijkingen, totdat eindelijk het A.M. als de oorzaak ervan kon worden aangetoond. Als men nl. een bijenvolk achtereenvolgens in verschillende windrichtingen opstelt, bijv. de ene dag met de raten in Noord-Zuid positie en de andere dag in Oost-West positie, dan snijden de danseressen met de as van hun kwispeldans de veldlijnen van het A.M. op verschillende wijzen, uiteraard uitgaande van eenzelfde voederplaats.

Bovendien wijzigt zich tevens de dagelijkse curve der afwijkingen en dat was de eerste aanwijzing, dat het A.M. in het spel zou kunnen zijn. Het A.M. werd vervolgens met een Helmholtzspoel op uiterst zorgvuldige wijze uitgeschakeld en zie, de afwijkingen verdwenen en de dansen verliepen foutloos! Hiermee was de invloed van het A.M. op de bijen definitief aangetoond.

Ratenbouw

Vanaf dat moment ging het onderzoek in die richting, waarbij werd nagegaan of het A.M. ook voor de oriëntatie gebruikt zou worden.

Bijna niemand heeft tot dusver een probleem gezien in de oriëntatie van de raten als één geheel, d.w.z. het evenwijdig bevestigen ervan tegen de bovenzijde der woning, alle op exact dezelfde afstand van elkaar, hetgeen toch een precieze richtingsoriëntatie vereist. We moeten het overigens niet als vanzelfsprekend beschouwen dat bij het zo "in lijn" bouwen der raten enkele duizenden bouwbijen gelijktijdig en eensgezind een bepaalde kompasstand voor ogen houden. Normaliter verschaft de imker raampjes, evenwijdig aan de kastwanden, welke de bijen als schabloon aanvaarden, hoe het volk ook is geplaatst.

Nemen we echter een zwerm, die in een vrije ruimte zijn intrek heeft genomen, dan zien we de volgende dag de eerste raten, exact evenwijdig aan elkaar gebouwd, meestal in de Noord-Zuid positie.

Een leerling van Lindauer heeft zwermen gehuisvest in een ronde kartonnen woning, die, teneinde het binnendringen van daglicht te voorkomen, bovendien in een tent werden ondergebracht, aldus volkomen afgescheiden van zon- en daglicht. Ook onder deze omstandigheden bouwden de bijen hun raten keurig en evenwijdig aan elkaar; opvallend was het parallel verlopen van de raten aan de Noord-Zuid richting.

Verdraait men het magnetisch veld kunstmatig met 40°, dan wordt ook de raatstand dienovereenkomstig aangepast.

Ferro-delen

Versterken we het natuurlijke magnetisch veld tien-

voudig, dan lopen de bijen de raten af. Aanvankelijk ondernemen ze nog een aantal armetierige bouwopgaven, waarbij kleine wasklompjes overal aan de wanden worden bevestigd, doch steeds gaan ze als een baard aan de buitenzijde van de woning hangen.

In geen enkel geval werd aldus, zoals normaal, raat tegen de bovenzijde aangebouwd. In één situatie begonnen de bijen na enkele dagen een raat te bouwen, doch niet aan de bovenzijde, doch op de bodem, dicht bij het vlieggat; echter geen normale rechtlijnige raat, doch een ronde, overeenkomstige de krachtlijnen van het aangebrachte magnetisch veld. Het volk was a.h.w. total loss.

Vervormt men de krachtlijnen van het aardmagnetisme door tegen de buitenkant van deze ronde woning een ijzeren staaf te plaatsen, dan wordt juist daar raat gebouwd, waar de krachtlijnen met die van het A.M. samenvloeien.

Mogelijk kan die ervaring voor de imker aanleiding geven niet te royaal om te springen met ferro-delen, zoals roosters, afstandrepen, blikjes, RVS-daken, e.d. De bewoners van de ijzer-vrije korven zouden in dit verband mogelijk in het voordeel verkeren.

Zeker zijn de bijen niet de enige insecten, die het A.M. voor de oriëntatie van hun bouwsels benutten; van de kompastermieten is het sinds lang bekend, dat ze hun grootse bouwwerken met de smalle zijde pal op het zuiden richten en dit, hoewel zij hun activiteiten uitsluitend in het duister bedrijven.

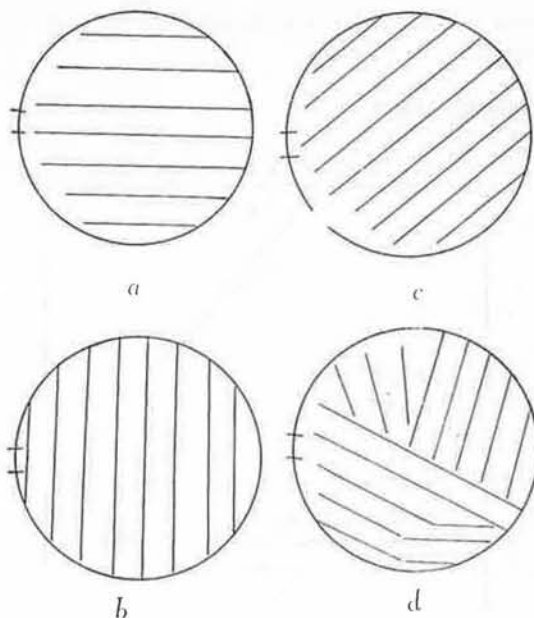
Magneto-receptie

Thans is het onderzoek erop gericht hoe de bijen het A.M. ervaren. Helaas heeft men tot op heden nog geen hierop reagerende zintuigen of zgn. magneto-receptoren kunnen ontdekken. Vermoedelijk ligt hier een geheel ander waarnemingssysteem aan ten grondslag dan we tot dusver gewend zijn.

Ook geeft Lindauer nog een beschouwing over reeds opgedane ervaringen omtrent de physiologie der magneto-receptie. Kort samengevat stelt hij, dat bij het bestuderen van de daggrafieken der dansafwijkingen er bepaalde momenten zijn, dat, bij gelijkblijvende voederplaats, geen afwijkingen in de grafiek (de zgn. nullijnpassage, het moment van foutloze richtingaanduiding) worden geregistreerd.

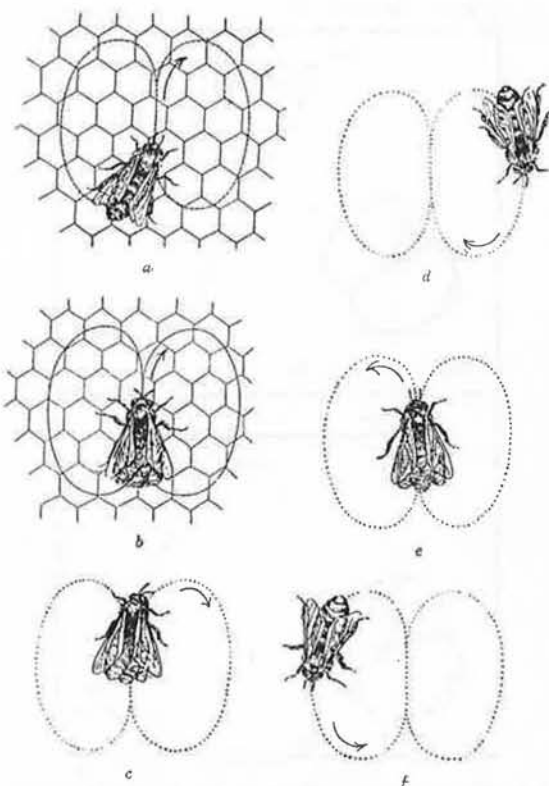
De dansrichting verloopt op die momenten parallel aan de declinatie- en inclinatielijn van het A.M. Met een tweetal voorbeelden illustreert hij dat. Stellen we een volk zodanig op, dat de dansbodem tegen het zuiden, c.q. noorden is gericht, dan liggen de nullijnpassages bij 360°, resp. 180°.

Is de dansbodem tegen het oosten c.q. westen ge-

BOUWWIJZEN

- a Koude bouw
- b Warme bouw
- c Scheve of schuine bouw
- d Warbouw

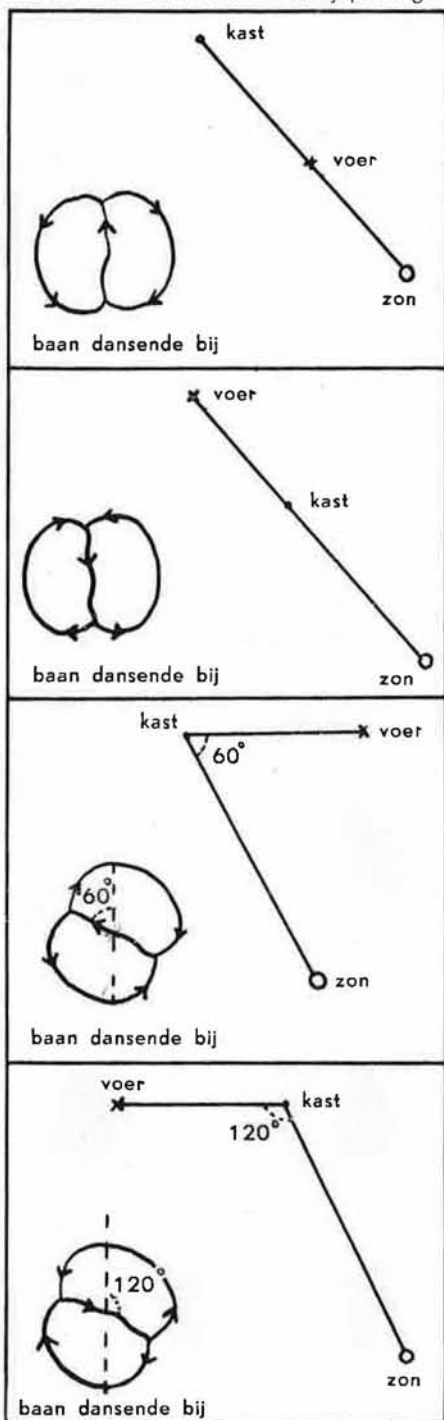

Kwispeldans, ook wel staart- of sidderdans genoemd.

richt, dan oriënteren zich de nullijnpassages naar de inclinatie.

Nullijnpassage

We kunnen dus stellen dat de nullijnpassage over-

Verloop van de kwispeldans bij verschillende richtingen van de voedsel- of drachtbron ten opzichte van de zon.

eenkomt met de declinatielij van de krachtlijnen van het A.M. ofwel de magnetische meridiaan. Wordt het volk 90° gekeerd, de dansbasis van de raat is dan Oost-West gericht, dan vinden we de nullijnpassage steeds bij de danshoek, die precies de magnetische inclinatie weergeeft, voor ons land is dat 67°.

Een en ander werd in Frankfort voor het eerst waargenomen en bevestigd bij een tweede experiment in Marokko, waarmede bovendien werd onderstreept dat de declinatie en inclinatie voor elke plek op aarde verschillen. Dank zij deze vaste relatie tussen de vluchthoek tijdens de nullijnpassage en de declinatie en inclinatie, wordt plaatsbepaling mogelijk; de gemeten intensiteitsgraad van het A.M. kan de nauwkeurigheid van deze plaatsbepaling nog verhogen.

Een door de sterrenwacht in München berekend gegeven voor een locatie op Las Palmas werd ter plaatse met waarnemingen der bijendans geverifieerd. Het was verbazingwekkend, dat de bijen het onderzoekteam noopten een correctie aan te brengen; verzuimd was nl. rekening te houden met de overigens bekende locale storing in het magnetisch veld, dit als gevolg van aanwezig vulcanisch ertsgesteente.

Zwaartekracht

Ook heeft men door het laten hellen der raten de invloed van de zwaartekracht op het magnetisch veld onderzocht. Naarmate de raten verder hellen blijkt het oriëntatievermogen der bijen af te nemen; de storende invloed van het A.M. neemt dan toe. Wordt de raat geheel horizontaal geplaatst, dan zien we dansen in verschillende richtingen; de zwaartekracht biedt dan geen hulp meer bij de oriëntatie.

Het zal nog wel de nodige tijd vergen om de magneto-receptie van de bij te ontsluiten. Toch mogen we aannemen, dat ook op het terrein van de oriëntatie-fysiologie de bijen reeds belangrijke bouwstenen hebben geleverd. De verwachting is dan ook gerechtvaardigd, dat deze ontdekkingen ook nog eens voor de bijenteelt hun nut zullen afwerpen.

Bronnen

Martin Lindauer, Verständigung im Bienenstaat, 1975.
Karl von Frisch, Aus dem Leben der Bienen, 1977.
Zeitschrift für vergleichende Physiologie 60, 1968, 219-243.

Jan van de Veluwe

Afbeeldingen maken het „Groentje“ aantrekkelijker!

Tekeningen, zwart/wit foto's, kleurenfoto's, negatieven en dia-positieven zijn altijd welkom.

Een demonstratie korfvlechten is nooit weg. Hierboven zien we de heer W. Hovenkamp in actie op de markt van het Rotterdamse Ambrosius Gilde, zomer 1981.

(Foto: U. Koolijmans).

VAN IMKER TOT IMKER

Einde van het zwermavontuur

Begin september, een paar dagen voordat hier in het westen deze maand de moessonallure aannam, werd ik opgebeld met de mededeling dat een zwerm bijen bij een sportveld aan het gaas vastzat. Je gaat dan een kijkje nemen en denkt in eerste instantie aan een wespennest, maar nee, het was een bijenvolkje. Het had vijf raten gebouwd door het gaas van de af-rastering, waarvan de drie middelste nog door bijen werden bezet. Er werd redelijk gevlogen en stuif-meel kwam minimaal binnen; waarschijnlijk was het dus moergoed.

Het verwijderen van dit volkje leek geen gemakkelijk karwei maar op de volgende manier is het me goed gelukt.

Benodigheden:

1. Plantespuit met slappe honingoplossing.
2. Een aantal lege raampjes, waarin normaliter kunststraat wordt bevestigd. Aan de hoek van de bovenlat is een dun touw geknoopt van voldoende lengte om het een aantal malen om het raampje te kunnen wikkelen.
3. Een zesraamskastje met een uitgebouwde raat, liefst met los voer, anders bestuiven m.b.v. plantespuit. Binnenkant kastje ook bestuiven.

Verenigen door de krant

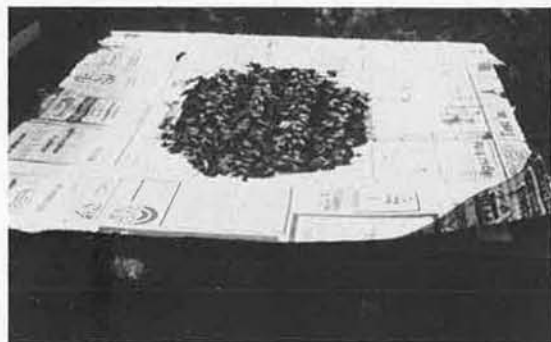
Na het verwijderen van de lege buitenste raten, het gebeurde allemaal in de korte avonduren, werd het trosje bijen eerst bestoven met honingwater. De binnenraten werden vervolgens één voor één zo goed mogelijk losgesneden/geknipt en in de zesramer afgeslagen. Als hongerige wolven vielen de bijen aan op het voer. In die binnenste raten bevond zich weinig broed, dat was maar goed ook want anders zou het een grote smeerboel zijn geworden, en verder zeer weinig voedsel/stuifmeel. De brokken raat met broed zijn in de gereed gemaakte raampjes gebonden en zo snel mogelijk in de zesramer gehangen.

Het volkje was te klein om te overwinteren, vandaar dat ik het de volgende dag naast een volkje heb gezet dat pas laat in augustus een leggende moer in z'n midden had, met het doel beide later te verenigen. Om het verenigen te vereenvoudigen heb ik het zwermpje eerst overgehangen in een 10-raams bak en moerloos gemaakt. Ook het volk waarmee het verenigd moest worden zat op 10 raten en daar heb ik gelijk een lege broedbak ondergezet. Daarna beide volkjes een paar avonden gevoerd (suikerwater met amandelessence om dezelfde geur te krijgen; rum kan natuurlijk ook, maar dan stijgt de feestvreugde

misschien uit de pan). De volgende avond krant op zwermvolkje en daarop de bovenbak van het andere volkje met jonge moer. Door de onder geplaatste lege bak was de bodemplank nagenoeg bijenvrij. De vereniging is prima verlopen. Reeds de volgende ochtend lagen er voor het vlieggat versnipperde kranteresten en een paar dagen later werden met vereende krachten de touwtjes naar buiten gesleept. Later is een andere (schone) bodemplank onder het volk geschoven.

Verwijder de krant

Als in het najaar volken met behulp van een krant zijn verenigd, let er dan op dat de kranteresten tussen de bakken worden verwijderd. Anders zuigen de uitstekende stukken papier bij regen/mist vocht op en dat is iets wat we zo veel mogelijk proberen te vermijden tijdens de winterzit.

Hoe de bijen zich door de krant heenknagen bij de vereniging van twee volken.

Foto: A.H.N. Schaap, Oostkapelle

Bezinning

De gedachtegang van imkers, waar ook ter wereld, loopt maar weinig uit elkaar. Daaraan moest ik denken na het lezen van een artikel van **Charles Mraz** in **Gleanings**, één der voornaamste Amerikaanse bijenbladen. Hij beweert dat een imker de wereld om zich heen vaak met andere ogen beziet dan de gemiddelde mens. Als een beginnend bijenhouder met z'n mentor meeloopt zal het hem opvallen dat deze altijd weet te vertellen welke planten en bomen er in de wijde omgeving voorkomen, wanneer ze bloeien en of ze voor de bijen belangrijk zijn. Maar daar houdt het niet mee op. Daarnaast heeft hij extra belangstelling voor het weer, of er voldoende regen is gevallen voor de ontwikkeling van de planten, of er bespuitingen zijn te verwachten tegen onkruiden, insecten enz. enz. Kortom, alle facetten die direkt of indirekt de ontwikkeling van bijenvolken raken worden nauwlettend gevolgd.

En als je aldus dieper op de zaken ingaat, dan besef je des te meer dat hetgeen schadelijk is voor de bijen ook schadelijk kan zijn voor de mens; dat de chemicaliën die dodelijk zijn voor bijen in de voedselketen terecht kunnen komen, waarvan zich aan het eind de mens bevindt. Denk slechts aan de geschiedenis van DDT. Het werd zelfs aangetroffen in de weefsels van dieren in de poolgebieden, duizenden kilometers verwijderd van de plaats van toepassing. Bijen fungeren als seinpaal en helaas het sein staat maar al te vaak op rood. Denk nu maar aan de Flevo 1982.

Een grote waarde van bijen houden is, dat het bijenhouders leert scherp te observeren. Noem het de eerste stap. De tweede stap bestaat uit de onderkenning, dat veelvuldig gebruik van bestrijdingsmiddelen in land- en tuinbouw leidt tot gevaarlijke vervuiling van bodem en grondwater, waaruit de derde stap moet voortkomen om met alle betrokkenen uit te stijgen boven de zakelijke belangen en te trachten het gebruik van deze middelen, waar maar mogelijk, terug te dringen. Als verdere inpoldering automatisch leidt tot intensief landbouwbeheer (vergroting graanoverschot, suikerberg naast melkplas en boterberg) met alle **konsekwenties vanden**, dan lijkt het me niet moeilijk een standpunt te bepalen, al druist dat in tegen de eigen imkersbelangen op korte termijn, zoals het beschikbaar komen van een drachtgebied (moerasandijvie, zulte, koolzaad). Met een Pyrrhusoverwinning is niemand gediend.

Een zonnemolter op z'n Amerikaans

Ik las onlangs in The American Bee Journal van een imker die een afgedankte flipperkast tot een zonnemolter had omgebouwd die draaibaar was opgesteld, zodat door een simpele handbeweging altijd de juiste richting i.v.m. de zonstand werd bereikt.

Leergeld betalen

Zoals in het Groentje van juli/aug. verteld, was het tuinvolk half mei uitgegroeid tot een kolossale eenheid met maar liefst twintig raten broed zonder enig uiterlijk zwermteken. Op het moerrooster stonden twee lage honingkamers en er was volop dracht van late Wilg, Paardebloem en vele heesters. De volgende handelingen werden verricht:

14 mei : Vlieger gemaakt.

23 mei : Omgehangen; opstelling aldus: koningin met twee broed-rooster-zes broed-twee h.kamers.

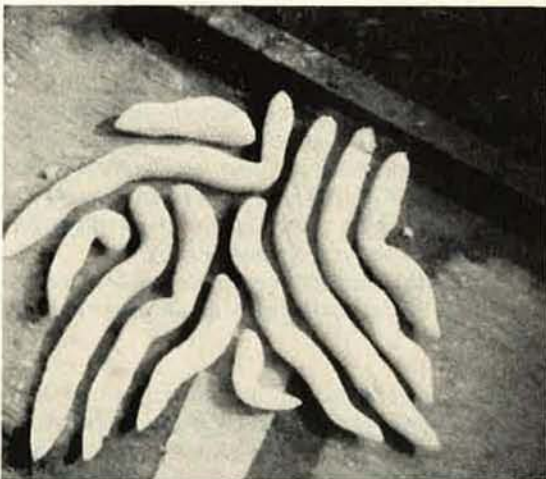
10 juni : Zeven zeer fraaie raten broed in onderbak; twee dopjes in de melk uitgebroken.

16-19 juni: Geen inspectie mogelijk i.v.m. omwonden.

20 juni : In alle vroegte volk open. Gesloten doppen aanwezig. Snel vliegermodel gemaakt. Moertje met twee broed-rooster-twee honingk.-separator-bak broed en jonge bijen.

20 juni : In de middag gezwerm. Terug op oude plek met veel kunstraat, enkele uitgebouwde raten, geen broed-rooster-opstelling; verder als boven.

21 juni : Terug van weggeweest (redaktieverb.). Het volk hing hoog in de boom. Apart geplaatst, zwerm voor nieuwe woning op plaats afgeschud. De koningin verkoos een plek onder de bodem van de kast, hetgeen pas veel later bleek. Tenslotte in de broedbak een raampje open broed gehangen uit ander volk, een andere bodemplank gegeven en de klont bijen afgeschud rechtstreeks in de broedbak. Toen kwam het ratenlabyrint tevoorschijn zoals op de foto is te zien.

Het ratenlabyrint.

Foto: Ko Zoet

DE LES:

Maak nooit een vlieger als doppen aanwezig zijn. Elke andere aanpak is beter!! (de uitroeptekens gelden voor mezelf). Beter zou zijn geweest de bak met broed boven separator op de bodemplank te plaatsen en het moertje boven de separator.

Les 2: Overtuig u ervan of een zwerm de woning in trekt.

Nabeschouwing: Het tuinvolk is gevierendeeld nl. broedaflegger van 14 mei, broedaflegger 20 juni, zwerm van 21 juni en een drieramer gelijk op 14 mei gemaakt. De nakomelingen van deze moeder leverden 80 pot honing op.

Ko Zoet

Het **CONTACTORGAAN VOOR BIJENTEELTERAREN** geeft informatie voor **alle** imkers.

Bel of schrijf naar het Bijenhuis.

Abonnement **slechts f 10,-** per jaar.

ZWERM IN DE HOED

Uit hetzelfde Elst van de voorplaat verzond de heer Burgers enkele maanden geleden een foto van zijn schoonvader, de heer F. Bouwman in Bemmelen, met het volgende bijschrift:

"Reeds 70 jaar is hij met bijen bezig en ook met het slingeren van de ramen is hij steeds paraat. In verband met zijn gevorderde leeftijd (83) heb ik de directe activiteiten op bijengebied van hem overgenomen, zijn kasten staan daarom nu op 5 km afstand bij mij in Elst. Momenteel (6 september) verblijven de bijen als altijd ongeveer op dezelfde plek op de heide in het Nationale Park "De Hoge Veluwe" en wordt het ook de 70e keer dat mijn schoonvader meegaat om naar de bijen op de heide te gaan kijken. Op bijgaande opname heeft hij twee ramen uit de kasten met zomerhoning in de handen, welke wij op die dag hebben geslingerd. Indien U nog meer gegevens wenst dan verneem ik dit gaarne van U."

Dat gebeurde, vandaar het volgende, meer uitgebreide verhaal over de ervaringen uit een lang imkersleven.

Frits Bouwman begon zijn imkersloopbaan met korf-imkeren in de herfst van 1911. De eerste korf had hij als zwerm gekregen als dank voor het koeien hoeden. Deze zwerm werd uit een knotwilg geschept door zijn grootvader. Omstreeks 1919 is hij begonnen met de eerste Simplex-kasten en de zogenaamde Tukker-kasten, terwijl na 1945 de eerste Spaar-kasten volgden. Op "hoogtijdagen" had hij de beschikking over zo'n 35 à 40 opzetters. Steeds werden er korven verhuurd voor de fruitteelt en onder andere in warenhuizen bij de aardbeien-, augurken- en courgette-teelt. Bouwman was als zelfstandige tuinder werkzaam in de Betuwe, een tuinbouwgebied bij uitstek, zodat hij ruimschoots over de adressen beschikte waar volken nodig waren.

Na de bevrijding in 1945 had hij geen bijenstal meer, daar deze bij de oorlogshandelingen verloren was

gegaan. Hierop werd echter snel wat gevonden. In een afgedankte lijkwagen, afkomstig uit het naburige dorp Lent, werden de eerste korven weer geplaatst. Frits Bouwman weet te vertellen dat de bijen het hierin altijd bijzonder goed hebben gedaan.

Bouwman stamt uit een echte "bijenfamilie". Het vlechten leerde hij van zijn grootvader in 1910. Deze was toen al zo'n 70 jaar en nog steeds actief, zo weet hij zich te herinneren. Door het aangeven van stro voor het vlechten leerde Frits dit spelenderwijs. Diverse strovlechts cursussen heeft hij later gegeven, onder andere in Bemmelen, Nijmegen en Huissen. Daarnaast verzorgde hij veel demonstraties oude ambachten op braderieën, met name in het vlechten. In 1973 werd Bouwman 1e prijs-winnaar in Wageningen voor de mooiste gevlochten korf en in 1974 werd hij 1e prijs-winnaar in Bunnik, eveneens met gevlochten korven. Ook siervlechtwerk heeft hij in groten getale gemaakt, zoals manden, schalen, mini-korfjes en zelfs een kindervlieg.

Op verschillende scholen - onder meer in Bemmelen, Huissen en Helden/Panningen - heeft Frits Bouwman geassisteerd bij de biologielessen. Hij is verder de enige nog in leven zijnde oprichter van de Bem-

melse Bijenvereniging "Hoop doet leven" en als zodanig ook medeorganisator van het in Bemmeler overbekende Bijenbal ter financiële ondersteuning van de clubkas. Bovendien was hij tien jaar penningmeester en twee jaar voorzitter van de Bijenvereniging Bemmeler. In verband met zijn leeftijd heeft Bouwman het bestuurswerk inmiddels aan jongere leden overgelaten.

Anecdotes

Kort na de Tweede Wereldoorlog, in de herfst van 1945, werden aan de Bijenvereniging Bemmeler korven met volken geschonken, om zo weer aan de slag te komen. Hier was immers alles vernield door oorlogshandelingen. Kollega-imkers uit andere delen van het land schonken deze volken. Nadat de lading korven in Bemmeler was aangekomen werden deze volken verdeeld onder de leden. Het bestuur had natuurlijk de eerste keus! Frits Bouwman kwam toen als gewoon lid ook eens kijken en vroeg aan het bestuur wat er aan die apart gezette korf mankeerde. Hierop antwoordde het bestuur: "Als je er alleen maar naar kijkt, dan steken ze je al kapot." Bouwman vroeg of hij de korf mee mocht nemen en ze gaven hem meteen het "ja-woord". Hij naderde de korf van achteren en blies er een paar wolken rook van zijn sigaar overheen, nam het gevaarte onder de arm en dit bijenvolk heeft het toen prima bij hem gedaan.

Lang daarvoor in 1919, een jaar na de Eerste Wereldoorlog, moest Frits Bouwman op zekere dag voor zijn vader biesen hoeden gaan halen bij V & D te Nijmegen. Hij ging daar op de fiets naar toe. Toen hij bij het grootwinkelbedrijf aankwam werd hij staande gehouden door enkele politieagenten en een grote

groep omstanders. Op zijn vraag wat er aan de hand was, antwoordde de politie, dat er een bijenzwerm tegen de voorgevel van genoemd winkelpand hing en dat men wachtende was op de brandweer, die de zwerm eraf zou spuiten. Bouwman zei dat dat nou jammer was en vroeg of hij de zwerm mocht scheppen. Na enig beraad vonden de politieagenten dit goed. Frits ging naar binnen bij V & D en bestelde de door zijn vader benodigde biesen hoeden. Hij ging met deze hoeden naar buiten, nadat hij eerst een kamferbal in de handen gewreven had, klom met de brandweerladder tegen de gevel en schepte met zijn blote (ingewreven) handen de zwerm in de nieuwe biesen hoed. De tweede gekochte hoed werd hier bovenop genaaid en zo vertrok Bouwman met de nieuwe hoeden en de zwerm vanuit Nijmegen weer richting Bemmeler, nadat hij voor zijn handelen door het publiek en de bedrijfsleider van V & D was gestopt met sigaren en sigaretten. De eerlijkheid gebiedt wel te zeggen, dat Frits in de konsternatie vergeten was de hoeden af te rekenen en dat deze nog steeds afgerekend moeten worden. Hij weet zich nog te herinneren dat ze 22½ cent per stuk kostten.

W.A.M. Burgers, Elst (Gld)

VRAAG & ANTWOORD

VRAAG 9 Gierzwaluwen

Deze zomer heb ik last gehad van gierzwaluwen, die bijen wegpikten. Op 28 juli waren de zwaluwen er voor het laatst. Wie heeft hier meer van gehoord? (telef. meded.)

G. Bleeker,
Dorpsstraat 143,
1531 HC Wormer.

Antwoord

Voorafgaand aan eventuele reacties en een op stapel staand artikel over vogels en bijen, hierbij alvast herplaatsing van het bericht "Zwaluw eet bijen" uit het *Groentje* 4/1973, p. 66: "Een nogal opgewonden imker beweert in *Die Biene* sept. 1972 dat de zwaluw de grootste bijenrover is die hij kent. Het is een sprookje dat de zwaluwen alleen darren eten omdat die geen angel hebben, zegt hij, kom maar eens op mijn stand kijken als het weer zo koel is, dat er geen darren vliegen. Ook dan overvallen de zwaluwen mijn stal en voeren zich met mijn bijen. Dr. Dreher antwoordt lakoniek, dat een aantal vogels inderdaad zeer nuttig is omdat ze veel insecten verdelgen. In de regel vangen ze maar af en toe bijen en ze richten daardoor geen merkbare schade aan, vooral ook omdat ze het gemakkelijkst oude en afgeleefde vliegbijsen vangen. Maar ze kunnen zich soms wel min of meer op bijen specialiseren, vooral als er weinig andere insecten zijn."

bijenplant in beeld

wilde marjolein

Een prachtige en waardevolle bijenplant van het berg- en heuvelland. De Wilde marjolein komt in ons land dan ook voornamelijk voor in Zuid-Limburg. Ook zijn groeiplaatsen te vinden langs de grote rivieren en in Zeeland. Het exemplaar, dat voor het maken van de illustratie heeft gediend, is afkomstig uit de Luxemburgse Ardennen. Het is een overblijvende plant van de familie der Lipbloemen, waarvan vele soorten door bijen en andere insecten worden bezocht. Sommige hebben een speciale inrichting om het stuifmeel op het bezoekende insect over te brengen. Dat zal in deze rubriek zeker nog wel eens in beeld worden gebracht.

De Wilde marjolein groeit bij voorkeur op droge hellingen, schrale weilanden, tussen licht struikgewas, op kale plekken in het bos en langs de rand van het bos; zowel op kalkrijke als op kalkarme grond, als de standplaats maar warm en zonnig is, zoals op zuidhellingen. De bloei valt in de maanden juli en augustus. De bloempjes hebben een boven- en onderlip en staan in kleine schijnschermpjes, die te zamen een pluimvormige bloeiwijze vormen. Er komen tweeslachtige en vrouwelijke bloemen voor, die beide zowel op dezelfde plant als op verschillende planten kunnen voorkomen. De vrouwelijke bloemen komen eerst in bloei.

Wanneer de tweeslachtige bloemen zich openen is de stamper nog maar kort en wordt nog volledig omsloten door de lilakleurige bloemkroon. De beide stempels liggen dan nog tegen elkaar. De vier meeldraden, twee kleine en twee grote, steken direct bij het begin van de bloei de reeds geopende helmknoppen buiten de bloemkroon. De meeldraden bevinden zich vlak onder de bovenlip van de bloemkroon. Een paar dagen na het openen van de bloem is de stamper volledig uitgegroeid en steken de inmiddels om-

WILDE MARJOLEIN (*Origanum vulgare* L./*Thymus origanum* O.Kuntze):
A bloeiwijze; B tweeslachtige bloem in mannelijk stadium, gezien van voren; C tweeslachtige bloem in vrouwelijk stadium, gezien van opzij; D stamper; E meeldraden; F vruchtbeginsel; G stuifmeelkorrel.

gebogen stempels ver buiten de bloemkroon. Ze reiken verder dan de helmknoppen, die in dat stadium leeg en verdroogd zijn. Ook de stamper ligt vlak onder de bovenlip.

Bijen spelen bij de bestuiving een belangrijke rol. Ze landen op de onderlip om de nectar op te nemen, die onder aan het vruchtbeginsel wordt afgescheiden.

Daarbij strijken ze met de rugzijde langs de helmknoppen met stuifmeel van pas geopende bloemen, die zich in het mannelijke stadium bevinden. Komen ze nu op bloemen, waarvan de stamper is uitgegroeid, dan wordt het stuifmeel van de rugzijde op de omgebogen stempels overgebracht. De stuifmeelkorrels zijn duidelijk te herkennen aan de zes plooien, die van boven naar beneden lopen.

De bloemen produceren veel nectar met een suikergehalte van maar liefst 76%. Ze worden daarom druk door bijen en andere insecten bezocht.

Arjen Neve

*Hoe vaak is het al niet bewezen,
Dat bijen de krant wel eens lezen?
Natuurlijk, dat mag,
Toch vreemd, zo'n gedrag:
Zou 't Groentje niet boeiender wezen?*

Dr. L. van der Does, Enschede

Bijenhouden, wat is het eigenlijk?

Als je met een imker over de bijen praat dan valt al heel snel het woord "hobby". Zo ook in een vraaggesprek met hoofdbestuurslid mevrouw Brussen in het Kontaktblad van afd. Varsseveld e.o.: "In de loop der jaren is bijenhouden uitgegroeid tot mijn grootste hobby, die uit mijn leven niet meer weg te denken is."

Enerverend en nog veel meer

Voor veel buitenstaanders heeft het bijenhouden iets geheimzinnigs. Imkers worden enerzijds bewonderd, anderzijds met de nodige achterdocht bekeken. Het is toch niet normaal dat je niet bang bent voor die steken? Dan moet je toch wel over een soort toverkracht beschikken... Met blote handen en opgestroopte mouwen schept hij een hele zwerm uit een struik! En hoe krijgt hij in 's hemelsnaam de honing uit zo'n korf?

En dan de taal die de imker gebruikt! Hij maakt vingers, kopt darren, knijpt koninginnen dood, stuurt jonge moeren naar een afgelegen eiland, heeft soms een bisschopsmuts en vast en zeker één of meer moerhuisjes en drieramers. Hij is bang voor roer en

bultbroed en twijfelt of t'ie zal separeren, omhangen of snelgroven. Hoort hij tuten en kwaken dan gaat hij doppen breken! Vermoedelijk is er geen dier op aarde waar zoveel over geschreven is als over de honingbij. Een onophoudelijke stroom literatuur is er sedert Aristoteles en Vergilius aan gewijd. Mensen houden kennelijk veel van bijen, op z'n minst worden ze er door gefascineerd". Aldus Otto de Kat in Bijpraten" van afd. Amstelland.

En hij gaat verder: "Toch is het geen eenvoudige hobby. Een imker moet over veel theoretische en praktische kennis beschikken. Iemand die bijen wil gaan houden moet zich realiseren dat het een moeilijke "VAK" is. Wie opziet tegen het volgen van cursussen, veel studeren lezen, lezingen bijwonen en het bijhouden van vakbladen kan maar beter van het imkeren afzien. Imkers zijn eigenlijk zeer gespecialiseerde AGRARIËRS, misschien het beste te vergelijken met orchideeënkwekers uit Aalsmeer, fruitteilers uit Venhuizen of Westlandse tuinders."

Hobby-imkers zijn geen imkers

In "Het Vliegget" van afd. Zwolle lees ik: "Onder hobby, vrijetijdsbesteding of ontspanning verstaan we het zonder prestatiedwang of direct „streven naar gewin" iets doen „waar je genoeg aan beleeft". We kunnen bijv. vissen, voetballen, postzegels verzamelen als hobby hebben. Een hobby kan je laten liggen als je geen tijd of zin hebt.

Imkeren daarentegen vereist een nauwkeurige tijdsgebonden verzorging van de levende have. Wanneer

eenmaal een volk is aangeschaft, heeft men bij de aankoop van de bijen ook bepaalde plichten op zich genomen. Gaat men naar het fruit, dan moet dat op tijd n.l. als de boomgaard bloeit en niet een paar dagen later omdat die verjaardag zo nodig eerst gevierd moest worden of de auto stond voor een grote onderhoudsbeurt in de garage enz. enz.

Veger maken, doppen breken moet op tijd. Voeren op tijd en niet als men er eens zin in heeft en als het beter uitkomt! Een bijenhouder mag zijn imkerij niet als een vrijblijvende "HOBBY" beschouwen. Wanneer hij zijn bijen een goede verzorging onthoudt, kan men hem moeilijk een liefhebber noemen; eerder iemand die zich aan dierenverwaarlozing of -mishandeling schuldig maakt en beslist de naam van IMKER niet waardig is. Vandaar "Hobby-imkers zijn geen imkers".

Wie weet raad?

Uit hetzelfde blad de volgende noodkreet: "Het voeren van een korfvolk is vaak een lastige bezigheid. De korf op z'n kant zetten, voerbakje vullen, zorgen dat er iets in drijft en blijft drijven. In sommige volken verdrinken meerdere, soms veel, bijen. Dan de korf weer laten zakken en hopen dat er niet te veel bijen geplet worden. Wie weet een methode om een korfvolk te voeren, zonder deze steeds op te moeten beuren?"

Een toevallige ontmoeting

Op één van die warme voorjaarsmiddagen die 1982 ons bracht gaat de telefoon. Jullie hebben toch ook bijen? Geen naam van de andere kant, bijen geven de relatie aan. Het blijkt mevr. Burgers te zijn, een dorpsgenote. Ik heb een zwerm die me wat te hoog zit. Je durft toch wel een zwerm te scheppen? De tros zit erg rustig, maar het is zo warm en ik ben bang dat 'ie er vandoor gaat. Ik pak de fiets, wat beschermend materiaal en ga op pad. De zwerm hangt ongeveer 3½ meter boven de grond. Een keukentrap,

kieps en wat moet zorgen ervoor dat de zwerm al gauw rustig in de schaduw op de grond staat. Op haar respectabele leeftijd klimt de fam. Burgers maar niet meer zo hoog. Er ontstaat een gesprek over oude imkersgebruiken, over toen en nu. Waarom dit volk is gaan zwermen blijft onduidelijk. Alle volken zijn geïnspekteerd en er is geen goede zwermreden.

Niet lang daarna weer telefoon. Weer een zwerm, weer geen verklaring. Ik denk dat het geschepte volk er vandoor is, maar dat blijkt niet het geval. Deze keer zit de zwerm rond een dikke tak. De bijen van Burgers zien mijn veger niet zo zitten en ik word aardig dwars door alles heen gestoken. Terwijl ik bezig ben een derde zwerm! Ook deze wordt geschept en rustig weggezet. Tegen de avond ga ik nog even terug. Eén zwerm is er vandoor. De heer Burgers vraagt zich af waar al die zwermen in zo'n korte tijd vandaan komen. De volken zijn kort tevoren geïnspekteerd. Alles scheen in orde. Later blijkt dat ook bij anderen, na inspectie, veel is gezwerm. Zou de overmatige hitte, zo vroeg in het seizoen (mede) de oorzaak kunnen zijn? ("De Bijenstal" afd. Velp e.o.).

Het scheppen van een moeilijke zwerm

Een moeilijk zittende zwerm, langs een paal, dikke tak of iets dergelijks kan als volgt worden geschept. Maak de zwerm eerst drijfnat, bijv. met de plantespuit. Daarna kan de zwerm met een grote lepel gemakkelijk, beetje voor beetje, in de kieps worden geschept. (Kontaktblad afd. Varsseveld e.o.).

Het Kontaktblad van afd. Beverwijk leert ons het volgende: Volgens heer Duin, imker in het Noordhollandse Heemskerk, zouden gezwermde bijen afkomen op een raam met open broed. Het raam zou werken als een magneet en dé oplossing zijn voor het scheppen van zwermen in holten, heggen en andere moeilijke plaatsen.

Uit hetzelfde blad een "tip van de maand": Ik heb er tabak van... Gedroogde bladeren van het boeren-

Uit: Kontaktblad afd. Beverwijk

wormkruid zijn zeer geschikt als brandstof voor de beroker. De bijen worden er kalm van.

Alle begin is moeilijk

Het volgende verhaal van kursiste mevrouw Jeanine Riegel-van Liempd in de Westlandse "Bezige Bij" zal vooral beginners interesseren:

"Wie mij nog geen jaar geleden voorspeld zou hebben dat ik ééns entoesiast zou gaan imkeren, zou ik voor gek hebben verklaard. En zie wat slechts één jaar in een mensenleven kan veranderen.

De ontmoeting met een imker prikkelde mijn nieuwsgierigheid naar de wonderlijke wereld der bijen dermate, dat ik beetje bij beetje mijn angst liet varen. Weliswaar met vallen en opstaan hoor!, want theorie en praktijk zijn toch twee heel verschillende zaken.

Op de cursus waren altijd wel waarschuwend stemmen aanwezig die mijn woeste manieren of gebibber tot bedaren brachten. Want de eerste keren was het geen heldenmoed, maar pure nijd om niet af te gaan tussen de andere kursisten die mij deed besluiten dan toch ook maar met blote handen die lie-

verdjes uit hun kast te halen. Oh, oh wat eng, maar toch... lekker eng!

En dat alles went blijkt ook nu weer. Na één seizoen blik of bloos ik al niet meer van een steek op mijn hand. Vooral van de fouten heb ik het meeste geleerd. Verkeerd getimmerde raampjes kostten mij bloed, zweet en tranen om ze weer in ere te herstellen, maar inmiddels heeft mijn zwermpje ze toch volgebouwd. Welgemoed zijn "Vrouwetje" en moeder met haar gezin de winter ingegaan. Vol liefde heb ik ze viermaal bezocht met een bak vol lekkers, suikerwater geheten. Wat in 12 jaar nog nooit een man is gelukt kregen deze vrouwtjes wel voor elkaar. Voor hen leg ik mijn trouwring 6 maanden in de kast.

Bovendien hebben ze mij ook al geleerd dat ik me netter moet aankleden. Bijen houden duidelijk niet van half werk! Eén opening in de kledij en ze zijn er als de "Bijen" bij, zodat ik nu na vier steken tegelijk in mijn hoofd nooit meer mijn sluier vergeten zal in te stoppen.

Enfin, u ziet het al, ik sta nog maar aan het begin. Maar mijn entoesiasme is al even groot als het Uwe, waarde oudere imkers".

Ko Zoet

BOEK bespreking

J.J. Speelziek "Werkboek bijen houden"; 2e geheel herziene druk, uitg. Zomer & Keuning, Ede; ISBN 9021005891, paperback, 168 pag., prijs f 23,75.

Toen ik in 1981 voor het eerst het boek "Werkboek bijen houden" onder ogen kreeg, was m'n eerste reactie: "Hadden ze hiervoor niet beter papier en een betere letter kunnen gebruiken?" Er waren er blijkbaar meer die er zo over dachten, want de tweede druk is typografisch veel beter verzorgd. De inhoudsopgave is overzichtelijker en er is een mooier lettertype gebruikt. Het oog wil ook wat! Het boek is geheel opnieuw gezet en bovendien is er beter papier gebruikt. En wat niet onbelangrijk is voor een boek, dat dienst moet doen als werkboek en als naslagwerk: het is goed en degelijk gebonden. Want het "Werkboek bijen houden" is, zowel voor de beginnende als voor de gevorderde imker, een bron van informatie op het gehele gebied van de imkerij. Omdat het boek herhaalde malen geraadpleegd moet worden moet het tegen een stootje kunnen.

Alle facetten van de imkerij worden in het boek zeer overzichtelijk kort en bondig behandeld. Achterin het boek zijn in een aantal bijlagen gegevens vermeld over onder meer de Nederlandse drachtplanten. Ook zijn tekeningen opgenomen van de genormaliseerde Spaarkast. Voor de cursist van de cursus bijenteelt voor beginners kan het boek gebruikt worden als cursusboek. De op de cursus betrekking hebbende onderdelen zijn in het boek duidelijk aangegeven. Dat er grote behoefte was aan een boek met een uitgebreide informatie in kort bestek blijkt wel uit het feit dat de eerste druk na twee jaar was uitverkocht. De schrijver heeft gelukkig de moeite genomen bij deze herdruk enkele onvolkomenheden op te heffen en de nieuwste ontwikkelingen en inzichten in het boek te verwerken. Daarom is deze uitgave up to date!

Door de grote belangstelling voor het boek vanuit België zijn nu ook gegevens over de organisatie van de Belgische imkerij opgenomen. De prachtige uitgebreide lijst van drachtplanten zal ook wel voor België gelden. En mocht dat niet het geval zijn: er zal ongetwijfeld een derde druk verschijnen, waarin dan die onvolkomenheid voor onze zuiderburen zeker zal worden opgeheven. Een boek met een schat aan gegevens voor een zeer redelijke prijs.

Arjen Neve

DENK AAN UW CONTRIBUTIEBETALING!

MET HET GROENTJE OP REIS

POLEN

Begin april dit jaar mocht ik als vrachtwagenchauffeur deelnemen aan een transport hulpgoederen vanuit de gemeente Voorst, dat bestemd was voor het plaatsje Zyrardow, rond 40 km ten zuidwesten van Warschau.

Uit publikaties was mij bekend, dat de Varroa reeds in Polen was doorgedrongen, en wel vanuit het oosten (Rusland) en vanuit het zuiden (Tsjecho-Slowakije). Mijn doel was o.a. om iets naders te weten te komen over de Varroa aldaar, in het bijzonder iets over de bestrijding ervan.

Direct na het lossen van de goederen op de plaats van bestemming zag ik kans in contact te komen met Jan Wieteska, een electro-technisch ingenieur, die aan de buitenzijde van genoemd stadje woonde en in zijn tuin een twintigtal grote bijenkasten had staan. Daar deze Jan voortreffelijk Duits sprak was het niet moeilijk een goede discussie te voeren. Het was die namiddag schitterend weer, zodat hij de gelegenheid te baat nam mij enkele kasten aan de binnenzijde te laten zien.

Het standaard-raampje in Polen is bijzonder groot, het meet (binnenmaats) 22 x 40.5 cm, zijnde ruim 30% groter in oppervlak dan ons Simplex-raampje. Zijn volken zaten op dat moment op 8 tot 12 ramen, waaruit blijkt, dat men aldaar bijzonder sterke volken overwintert. In deze Poolse kasten, die we zowel op de heen- als terugreis verschillende malen hebben gezien, is plaats voor 15 tot 20 ramen, alsmede voor een zelfde aantal erboven, doch dan van een kleiner formaat honingraampjes.

Jan had kort tevoren de verplicht geplaatste onderleggers verzonden naar een controlestation in Poznan, dat zich bezig houdt met Varroa-onderzoek. De dag dat ik bij hem was had hij juist antwoord ontvangen, waaruit bleek, dat in zijn wasmul geen Varroa's waren aangetroffen.

In zijn woning werd het gesprek over de bijen omstandig voortgezet, hetgeen bevorderd werd door een glaasje Sorbes-jenever, een soort drank gemaakt van lijsterbessen.

Hij woonde in een rijk drachtgebied, reisde niet, en oogstte jaarlijks tussen de 25 en 40 kg per volk. Het bijzonder aangename bezoek kon helaas slechts kort zijn, toch was het een verrijking!

Op de terugreis, juist voor de Oost-Duitse grens bij het plaatsje Pniow, heb ik overnacht bij de imker Jacob Mazurkiewicz.

Alle inwoners van dat dorpje waren na de laatste wereldoorlog door de Russen "umgesiedelt" vanuit het door Rusland geannexeerde Pools-Russische grensgebied naar West-Polen, over een afstand van bijna 700 km. In het Pools-Duitse grensgebied was dit dorpje "vrijgemaakt" van Duitsers, zodat die Polen daar hun intrek konden nemen. Genoemde imker sprak enigermate Duits, dat hij gedurende de laatste oorlog als krijgsgevangene bij een Duitse boer had geleerd.

Achter zijn eenvoudige boerderijtje bevond zich een geheel afgezet bijenpark met 30 bijenkasten van hetzelfde grote type. Ook deze vriendelijke man voelde zich geroepen mij alles omtrent zijn bijen te laten zien, hetgeen ik bijzonder op prijs stelde. We hadden nog enkele levensmiddelenpakketten bij ons, onmisbaar in geval van pech (met Poolse Zloties doe je nu eenmaal weinig). Daar we toch op het punt stonden Polen te verlaten, gaven we de resterende pakketten ter plaatse af, waarvan ik er Jacob en zijn vrouw ook een paar gaf. Het niet meer zo jonge echtpaar was dermate dankbaar, dat een langdurige "Russische omhelzing" mij ten deel viel.

De volgende morgen vroeg, bij mijn vertrek, had de goede man twee kilopotten honing (boekweit en acacia) in mijn tas geplaatst, die ik onder geen beding vermocht te weigeren. Schatten van mensen, doch hoe primitief en tragisch de omstandigheden waaronder zij moeten leven!

Deze Jacob woonde 's zomers temidden van grote boekweitvelden, terwijl zich op een paar honderd meter afstand een acaciawoud bevond; zijn gemiddelde jaaropbrengst bedroeg 40 kg! Deze brave man had nog nooit van Varroa gehoord. Hij toonde mij een pakje Fumidill en vroeg of ik dat bedoelde. Ook bij hem trof ik van die sterke wintervolken aan.

Het was buitengewoon interessant een paar Poolse imkers te mogen ontmoeten. De honing is in dat land een belangrijk produkt, waarvan de kiloprijs ongeveer 600 Zloties bedraagt (f 20,-, een kilo koffie echter 10 x zoveel) en dan te weten, dat "Jan Modaal" er 30 tot 60 Zloties per uur verdient! Het imkeren is er dan ook een goede zaak! Het is niettemin een soort staatsaangelegenheid; van bloeiende plaatselijke afdelingen, zoals wij die kennen, heb ik niets bespeurd.

De reis, waarbij de imkerscontacten in wezen slechts bijzaak waren, was een onderneming, die meer indruk op je maakt dan wellicht een vakantie naar een ander plezieriger gebied.

Jan van de Veluwe

DODE BIJEN ALS KAPOTTE MACHINES?

Toen ik in de koude en sombere kerstweek van 1981 een bezoek bracht aan het Amstelveense bijenpark zag ik overal verspreid tientallen bijen dood in de dikke sneeuwlaag liggen. Het gebeurt wel eens dat bijen, aangelokt door het zonlicht dat op de sneeuw weerkaatst, naar buiten komen. Dit leek me hier niet het geval te zijn; na de overvloedige sneeuwval van een paar dagen tevoren was de zon nog niet zichtbaar geweest. Het was steeds grauw en mistig weer, met recht "de donkere dagen voor kerst". Bovendien waren veel vliegspleten geheel of gedeeltelijk dichtgesneeuwd, veel licht kon er niet naar binnen vallen.

Wat zochten deze bijen buiten? Zou het soms werkelijk waar zijn, dat bijen die hun dood voelen naderen - zelfs 's winters - de warme tros verlaten om buiten te sterven? Of is dat een typische, haast romantische mensengedachte? Over het sterven van bijen en van bijenvolken schrijft de Zweedse auteur Lars Gustafsson een mooie passage in zijn roman "De dood van een imker" (Amsterdam, 1981):

"Als een volk sterft geeft dat ongeveer hetzelfde gevoel als wanneer een dier is gestorven. Je mist een persoonlijkheid, bijna als een hond of in ieder geval als een kat. Tegenover een dode bij sta je volmaakt onverschillig; je veegt hem gewoon aan de kant. Het gekke is dat bijen precies dezelfde instelling hebben. Zo'n totaal gebrek aan belangstelling voor de dood van de ander vind je bij niet veel diersoorten. Als ik een paar bijen verpletter doordat ik een raat iets te onvoorzichtig inzet slepen de anderen hen weg, net alsof het om een soort kapotte machines ging. Maar eerst leggen ze beslag op de honing, als die er is. Stel je voor dat zij het zelf net zo ervaren? Dat de individualiteit, de intelligentie, in het volk zit. Er bestaan enorm persoonlijke volken. Er bestaan luie en vlijtige, agressieve en goedaardige bijenvolken. Er bestaan zelfs lichtzinnige en bohémienachtige volken, god mag weten of er ook geen volken bestaan met gevoel voor humor en volken die dat niet hebben. Neem de zwermneiging bijvoorbeeld! Lijkt precies op een nerveus, grillig en ongeduldig iemand. Slechte minnaar; geen geduld. En de afzonderlijke bij is even onpersoonlijk als een moertje of een schroefje in een uurwerk."

Tachtig jaar eerder (in 1901) schreef Maurice Maeterlinck in „Het leven der bijen" over het sterven der bijen en het gebrek aan belangstelling voor elkanders

dood. Het kan haast niet anders of Gustafsson moet Maeterlinck wel gelezen hebben:

"Maar enfin, laten we eens aannemen dat u op een raat die een paar passen van haar woning verwijderd is, tien, twintig of dertig bijen verplettert die uit dezelfde korf zijn gekomen; en de anderen die u niet hebt aangeraakt, kijken er niet naar om en gaan kalm voort door middel van haar tong, even fantastisch gevormd als een Chinees wapen, de vloeistof te putten, die haar meer waard is dan het leven, onbekommerd om die doodsstrijd, aan welks laatste stuip trekkingen ze rakelings voorbijgaan, en om de wanhoopskreten die rondom haar worden geuit. En als de raat leeg is zullen ze kalm, om vooral niets verloren te laten gaan en ook nog de honing te verzamelen

die aan de slachtoffers kleeft, op de doden en gewonden gaan zitten, zonder onder de indruk te zijn van de aanwezigheid van de eersten of er over na te denken de laatsten te helpen. In dit geval hebben ze dus noch enig begrip van het gevaar dat ze lopen, -de dood toch die rondom haar woedt verontrust haar niet-, noch ook maar het geringste gevoel van solidariteit of medelijden."

Met alle respect voor deze Nobelprijswinnaar: het gaat natuurlijk niet aan de bijen iets te verwijten, laat

staan ze er van te beschuldigen dat ze niet "het geringste gevoel van solidariteit of medelijden" hebben. Gustafssons beeld is reëler: "de afzonderlijke bij is even onpersoonlijk als een moertje of een schroefje in een uurwerk".

Een ontvucherend beeld, helemaal wil ik er eigenlijk niet aan. Er zit toch nog wel iets van een mysterie in die "moertjes en schroefjes" ...?

Otto de Kat

Dit keer geen BIJEN op de HEMELSLEUTEL, maar een „zwerm" KLEINE VOSSSEN.

De Hemelsleutel (*Sedum telephium* L.) behoort tot het geslacht Vetkruid (*Sedum*) uit de familie der Vetplanten (*Crassulaceae*).

De kleine vos (*Aglais urticae*) is een bekend lid van de familie der Schoenlappers (*Nymphalidae*), die weer wordt gerekend tot de superfamilie Papilionina of Dagvlinders.

APIS CERANA NAAR HOLLAND?

Mijn aandacht werd ditmaal getrokken door het artikel van prof. dr. J. de Wilde in het Groentje van september, getiteld "China wegwijzer in het Varroa-dilemma?" Hierin wordt verteld over de inheemse bij Apis cerana, die geen Varroa-mijt heeft, omdat zij een waardevol gedrag kent, het zgn. pelsschudden, waarbij zij eventueel wordt geholpen door haar mede-werkbijen.

Aangezien het verboden is koninginnen uit andere landen te importeren, zou ik als veredelaar zeggen: Haal sperma van genoemde soort en kruis die zeer gunstige eigenschap zo snel mogelijk in de Hollandse bij. Niet dat dit zo eenvoudig en snel zal gaan, maar het is de moeite alleszins waard. Dit voorstel wordt namelijk niet in het genoemde artikel aangeraden.

Het artikel begint met de zin "In China niets nieuws onder de zon", maar ik heb de laatste vijf jaar geen groter nieuws gehoord. Gaarne verneem ik uw reactie!

W. Sterk,
D. Wieringastr. 20,
1602 TJ Enkhuizen.

UIT HET DAGBOEK VAN EEN IMKER

8 april (1983): Op mijn verzoek m'n bijen monstern om naar Schier te gaan.

21 april: Uitslag van het Consulentenschap: géén Varroa-mijt gevonden.

30 augustus: Om tien uur vanavond komen we van een beurs thuis. Er ligt een briefje van een van de winkelmeisjes dat de heer Pettinga morgen komt.

31 augustus: 's Morgens belt de vrouw van m'n buurimker en vraagt wat er met m'n bijen aan de hand is. Ik weet nergens van. Ja, ze hebben de tracheeën-mijt. Zoiets is onvoorstelbaar. 's Middags komen de heren. Ze weten van die besmetting sinds begin juli, maar hebben niets gezegd omdat er uit omliggende plaatsen nogal wat imkers hier op de lindes staan en er anders paniek uitbreekt. M'n volken worden bekeken en geschat, het geldbedrag over-

Met een
ONDERLEGGER
meer
ZEKERHEID

eengekomen, wat naar mijn smaak veel te hoog is. We betalen daar allemaal aan, door belasting. Het papier wordt getekend en 's avonds tegen acht uur gaan we naar de bijen. Ze zijn niet binnen. Het is 25° en bij de voorbereiding voor het afmaken zijn de voerbakken buiten blijven staan. Een poosje wachten. Rook en de bloemenspuit erbij. Alle bijen gaan echter niet naar binnen. Volgens een van de heren gaan ze vannacht wel dood. Dan blauwzuur erin ... Daar gaan m'n kleine vriendjes, die me zoveel fijne uren hebben bezorgd al die jaren.

1 september: De hele nacht was het 20° en waren de bijen nog in leven, buiten. Ook nu vliegen ze nog om hun kasten. Zijn ze eventueel besmet? En bij wie vliegen ze vandaag de kast in? Bij de buurimker 100 meter verder?

2 september: We gaan opruimen. Van één nogal groot volk zijn nog niet alle bijen dood. Is er te weinig blauwzuur gebruikt?

Er resten mij helaas géén bijen, maar wel vragen ...

- Waarom wachten van begin juli tot eind augustus?
- Is paniek belangrijker dan een voortwoekerende besmetting?
- Waarom niet gewacht met liquideren tot alle bijen binnen waren?
- Waarom moeten een aantal bijen zo lang lijden voordat ze dood zijn?

Op cursus leerden we uit het boekje van dhr. Speelziek (blz. 109): Vernietiging der **aangetaste** volken. Volgens de consulent was er slechts één volk **aange-**tast, waarom dan doorgaan met ze allemaal te vernietigen?

Laatste vraag aan U, **ALLE IMKERS EN GEÏNTERESSEERDEN**: Wilt U hier Uw gedachten eens over laten gaan? Is deze gang van zaken juist, Moeten eventuele volgende imkers mét hun bijen daar weer de dupe van worden?

Uw eventuele reacties of vragen zie ik graag tegemoet.

H. Schreurs-de Jong,
Weurden 62,
7101 NL Winterswijk,
tel. 05430-12291.

BAUDOUX EN DE TENTOONSTELLING

In België werkte en woonde de in 1934 overleden uitvinder/imker Ursmar Baudoux. In 'Het handboek van de imker' van E. Leysen uit 1945 wordt veel aandacht aan zijn uitvindingen besteed. Zijn bijetongmeter, borst- en honingzakmeter zijn ontworpen om het belang van de grootcellige kunstraatpers aan te geven. Op de tentoonstelling in Wageningen boven in ons verenigingsgebouw stond zo'n pers. Iedere imker kon vertellen: "Dat is een Rietsche kunstraatpers". Dat de cellen groter waren dan het ingelegde

velletje gegoten kunstraat is niet iedereen opgeval-
len.

Als bijen zelf raten bouwen maken zij ± 800 cellen in
een dm². Baudoux rekte de kunstraat uit, zodat de
bijen slechts 700 -en later zelfs maar 640- cellen per
dm² maakten. De bijen in deze raten gekweekt had-

Rechts stond het Kolbtoestel en links, nog juist even zicht-
baar, de Rietsche pers. Van de fraaie H.C.V.-kast daarboven
gaat hierbij een dichtbij-opname.

Foto's: Alex Hermen

den een langere tong en een grotere honingmaag en
waren geschikt om ook op b.v. de rode klaver te vlie-
gen. Het grotere cellen bouwen en bijen kweken
werd geen erfelijke eigenschap en een zwerm van
deze 'reuzenbijen' viel weer terug op de normale
maat. Kort na zijn overlijden verscheen het boekje
'De Grote Cel Baudoux Leer' door Steven de Meyer.

Ook in het Bijenhuis werd kunstraat met de grotere
cellen gegoten, met de tentoongestelde pers. In het
Groentje 1933, blz. 149 en 173, wordt over de grote
cellen verslag gedaan. Vellen kunstraat in het voor-
jaar ingehangen leverden 40 tot 70% darrebroed.
Kunstraat gegeven aan een zwerm werd mooi uitge-
bouwd. Het beloofde verslag van hoe het verder ging
is niet gegeven. Toen ik in 1965 de oude pers van
'Wageningen' kocht hoorde ik dat de pers bijna niet
gebruikt was. In Nederland deed men het wel met de
bijen zoals ze waren en het invoeren van bijen met
'geweldige' eigenschappen was erg in: Italianen en
Krainerbijen.

Het verzamelen van prentbriefkaarten, boeken, ge-
reedschappen en dergelijke met betrekking tot de
bijenteelt, doe ik niet om te kunnen vertellen dát heb
ik lekker thuis op zolder liggen, maar om er mee aan
de weg te timmeren. Bijvoorbeeld in het bijenmu-
seum te Vledder, op tentoonstellingen als 'Beesten-
spul' te Leiden, in bibliotheken, op braderieën enz.

Baldi C. Dekker Sr.
Veldhuis 14,
1678 HV Oostwoud (NH),
tel. 02291-1508.

bijen timmerick

Een jong moertje uit Broeksterwoude,
Dat pleegde herhaaldelijk fraude.
Men heeft toen de kast
Maar extra belast.
Zo stond zij geheel in de koude.

H.J. Hissink, Naarden

Ir. J.J. PETTINGA NAM AFSCHIED ALS RIJKSBIJENTEELTCONSULENT

Met gebruikmaking van de VUT-regeling beëindigde de heer ir. J.J. Pettinga per 30 september 1983 op 61-jarige leeftijd zijn functie als Rijksbijenteeltconsulent.

Vanaf 1 september 1969 was de heer Pettinga in dienst van het Consulentenschap, zodat hij daar met 14 dienstjaren het tweede deel van zijn carrière afsloot. Voordien vervulde hij de functie van tuinbouwconsulent in de IJsselstreek met als standplaats Zwolle. Met de heer Pettinga verlaat thans de vierde Consulente in algemene dienst voor de Bijenteelt de imkerij. De eerste was de bekende wandelleraar van Giersbergen, die van 1918 tot 1938 de belangen van onze imkers behartigde. Na hem kwamen de heren Minderhoud en Mommers, die respectievelijk van 1939 tot 1959 en van 1959 tot 1969 deze functie vervulden. Zoals bekend werd eveneens op 30 september de heer van Heemert per 1 januari 1984 benoemd als vijfde Rijksbijenteeltconsulent.

De heer Pettinga was reeds van jongs af aan betrokken bij de imkerij. Die eerste contacten met de immen en later zijn functie in de tuinbouw legden een nauwe relatie tussen bloemen en bijen en wellicht heeft dat ertoe bijgedragen om over te stappen naar de bijenteelt. Hoewel de heer Pettinga een inwerkperiode van vier jaren bij de heer Mommers kende, leed de nationale imkerij vooral in die begintijd gevoelige verliezen. We memoreren daarbij bekende personen als de heer van Aarst, leraar in algemene dienst, die in 1970 met pensioen ging, de heer Laban, een bekend voorlichter in het midden des lands, die in 1971 plotseling overleed, en later de gerenommeerde voorlichters, de heren van Os en van Willigen.

In 1975 nam de heer Pettinga het initiatief tot de oprichting van de "Vrienden van de Ambrosiushoeve", een organisatie die sindsdien veel werk verzette voor de Ambrosiushoeve, om van de propaganda die ervan uitging nog maar te zwijgen. Helaas moest de heer Pettinga bij zijn functionele afscheid ervaren, dat het voortbestaan van de Stichting Proefbijenstand aan een zijden draadje is komen te hangen. In de ambtsperiode van de heer Pettinga ging de film "De bij hoort erbij" in première, een film van grote propagandistische waarde, bekostigd uit EEG-gelden. Voorts mogen we het Drachtplantenboek van de heer Hensels memoreren, dat voor het merendeel eveneens uit genoemde gelden werd bekostigd. De grote voorlichtende waarde van een dergelijk werk in de eigen taal heeft zich inmiddels bewezen.

De heer Pettinga stond bekend om zijn grote parate kennis op het terrein van de bijenteelt, alsmede op vele aangrenzende gebieden. Hij verwierf mede daardoor bekendheid in binnen- en buitenland, inzonderheid in België en West-Duitsland. Dit heeft er vermoedelijk mede toe bijgedragen dat op zijn initiatief in 1980 in Wageningen een symposium werd gehouden over de harmonisatie van het onderzoek naar de giftigheid van bestrijdingsmiddelen. Dat hij dit gebeuren met succes opzette en leidde wordt bevestigd door de voortzetting ervan in een tweede bijeenkomst in 1982 te Hohenheim (West-Duitsland), terwijl een derde symposium voor volgend jaar reeds in voorbereiding is.

Op het terrein van de ziektebestrijding in het kader

De heer Pettinga, tweede van links op deze vrij recente archiefopname (detail) van de opening van de nieuwe bijenstal op het terrein van de Ambrosiushoeve. Achter hem de heren Visser en Wolfs, uiterst links en rechts respectievelijk NCB-voorzitter Roelen en oud-RBC ir. Mommers, de voorganger van ir. Pettinga.

Foto: H.G. Maagendans

van de Bijenwet 1947 was onze Rijksbijenteeltconsulent minder gelukkig. De onvermijdelijke komst van de Varroa, alsmede een viertal haarden van de Acarapis-mijtziekte vormen thans een immens pro-

bleem voor onze imkerij. Helaas kon het Rijksbijenteeltconsulentschap met zijn beperkte faciliteiten daaraan onvoldoende het hoofd bieden. De reeds vijf jaren op renovatie en uitbreiding wachtende werken woonruimte te Hilvarenbeek bleek tijdens de laatste bijeenkomst van de Bedrijfsraad uitermate twijfelachtig te zijn geworden en dat nota bene bij een massale uitbreiding van besmettelijke bijeziekten. De hierboven reeds genoemde vrees voor de toe-

komst van de Ambrosiushoeve wordt hierdoor des te meer benadrukt.

Op 14 september werd tijdens een bijeenkomst van het bestuur van de Bedrijfsraad in Tilburg functioneel afscheid genomen van de heer Pettinga. Het was triest dat juist tijdens die bijeenkomst van de zijde van het Ministerie van Landbouw zoveel sombere geluiden moesten worden aangehoord over de toekomstige overheidssteun aan de Ambrosiushoeve. De bezuinigingen gaan kennelijk in onze sector grote vormen aannemen.

Na een afscheidstoespraak van de voorzitter van de Bedrijfsraad, waarbij de heer Pettinga een tuinameublement werd aangeboden, verhaalde de heer Pettinga in zijn dankwoord hoe hij in zijn jeugd en nadien voor het eerst in aanraking was gekomen met de imkerij.

Met deze Rijksbijenteeltconsulent neemt een vriendelijk en beminnelijk mens, die zich op geheel eigen wijze heeft getracht dienstbaar te maken aan de imkerij, afscheid van de bijenwereld. Hem kennende, zijn we ervan overtuigd, dat hij de toekomst van de imkerij met veel interesse zal blijven volgen. Wij wensen de heer Pettinga, alsmede zijn echtgenote, tenslotte een goede gezondheid, opdat hij nog vele jaren met groot genoegen zijn vele natuur- en andere hobby's zal mogen beleven en ervan genieten.

J.J. Speelziek,
Alg. Voorz. VBBN.

EERSTE KENNISMAKING MET DE NIEUWE RBC

Kort na zijn benoeming per 1 januari 1984 tot Consulent in de algemene dienst voor de Bijenteelt, als opvolger van ir. J.J. Pettinga, hield mevrouw Rive op het Bijenhuis het volgende interview met dr. ir. C. van Heemert, speciaal voor de lezers van het Groentje.

Welke redenen brachten U er toe te solliciteren?
Ik acht deze functie een enorme uitdaging! Sinds jaren ben ik wetenschappelijk werkzaam aan het ITAL en mijn specialisme ligt op het gebied van de insektenwereld. Meer in het bijzonder heb ik mij beziggehouden met de genetische bestrijding van de uie-vlieg, een ware plaag voor de uientelers. Wij steriliseren via een door ons ontwikkelde bestralingmethode mannelijke uievlagen, waardoor zij niet meer voor hun bevruchtende taak zijn berekend en nageslacht uitblijft. Aan deze wijze van bestrijding bestaat in de praktijk grote behoefte, daar de wereld van de schadelijke insekten in de achter ons liggende jaren een grote immuniteit tegen de traditionele bestrijdingsmiddelen heeft opgebouwd.

Wat is ITAL?

ITAL staat voor Instituut voor Toegepaste Atoomindustrie in de Landbouw. Dit aan de LH gelieerde instituut houdt zich bezig met plantenveredeling en bodembio-logie, terwijl haar "insektengroep" zich op dit moment richt op de bestrijding van malaria door het kweken van muskieten met een verkleinde maag, waarin geen plaats is voor de overbrenger van de gevreesde ziekte.

Dit onderzoek lijkt mij uitsluitend in het belang van moerasrijke landen.

Inderdaad, in het kader van de ontwikkelingshulp ontvangen wij voor dit onderzoek een subsidie, waardoor wij niet alleen over de voor het onderzoek noodzakelijke apparatuur beschikken, maar tevens de mogelijkheid hebben in de landen zelf het resultaat van ons onderzoek te beproeven. Zo ga ik alvorens als Consulent in functie te treden nog enkele weken naar Vietnam.

Op dit moment zie ik nog niet de link van Uw werk naar Uw nieuwe functie.

Mijn studie aan de LH was gericht op plantenveredeling. Hierbij is een goede bestuiving, waarbij bijen onontbeerlijk zijn, van groot belang. Hierdoor namen deze bij mijn studie en onderzoek een centrale plaats in. Mijn kennis is puur theoretisch; van het imkeren zelf heb ik geen weet, het heeft echter in hoge mate mijn interesse.

Hoe ziet U Uw functie?

Natuurlijk dien ik rekening te houden met de wensen vanuit het Ministerie, deze zal ik in praktijk moeten brengen in goede harmonie met de imkersverenigingen.

Tenslotte nog een persoonlijke vraag: Hebt U buiten Uw werk nog hobby's?

Jazeker, mijn vrije tijd besteed ik aan het bespelen van de dwarsfluit, aan tennissen en tuinieren; uiteraard voor zover de zorg voor mijn gezin, bestaande uit mijn vrouw, dochter (13) en zoon (9), daartoe ruimte laat.

Is het uw bedoeling zo spoedig mogelijk te verhuizen?

Nee, wij blijven voorlopig in Heelsum wonen.

De nieuwe **AKTIVITEITENGIDS** geeft
32 pagina's informatie!

Bestellen door storting van f 4,00 op giro
846801 VBBN Wageningen of bankrekening
53.90.42.897 ABN Wageningen (giro 824184)
t.n.v. VBBN Wageningen, onder vermelding
"Aktiviteitengids 1983/84"

MINISTERIE EN PARLEMENT

BENOEMING CONSULENT VOOR DE BIJENTEELT

Met ingang van 1 januari 1984 zal dr. ir. C. van Heemert benoemd worden tot consulente in algemene dienst voor de bijenteelt te Hilvarenbeek. Hij volgt daarmee ir. J.J. Pettinga op die gebruik maakt van de mogelijkheid om vervroegd uit te treden. Dr. ir. C. van Heemert (geboren 1944) studeerde af in 1970 aan de Landbouwhogeschool te Wageningen in de richting plantenveredeling. In 1975 promoveerde hij op het onderwerp "Genetische bestrijding van de uievlief". Van 1970 tot 1974 was hij in dienst van het TNO en gastmedewerker bij de vakgroep erfelijkheidsleer van de Landbouwhogeschool te Wageningen. Vanaf 1975 is Van Heemert wetenschappelijk medewerker op het ITAL en heeft hij o.a. het malaria-onderzoek geleid. Vanuit dit onderzoek zijn een groot aantal internationale contacten opgebouwd.

Persber. Min. L.&V. no. 418 d.d. 7-10-1983.

De ziektebestrijdingscommissie van afd. Bijenteelt van het Landbouwschap bijeen op 10 oktober besprak het volgende:

- ★ **Huidige situatie van Varroa in Nederland:** Dagelijks komen honderden pakjes wasmul op de Ambrosiushoeve binnen. Het onderzoekteam, tijdelijk versterkt met 3 extra part-time laborantes, tracht de mul zo snel mogelijk te onderzoeken. Verwacht wordt dat alle najaarsinzendingen per 1 januari 1984 zullen zijn onderzocht.
- ★ **Nieuwe Varroabesmettingen** werden aangetroffen in een strook rond 15 km om de in het voorjaar geconstateerde besmette standen in Twente en de Achterhoek.
- ★ **Geadviseerd wordt** om indien Varroa wordt geconstateerd Folbex VA te gebruiken in het najaar en in het voorjaar de rookmethode of de darrenraatmethode toe te passen (zie Groentje 9/1983).
- ★ **Tip bij beroken:** Verleng met een stukje plastic slang het uiteinde van Uw pijp, verklein de vliegopening van de kast met twee plankjes zodat alleen de slang van de pijp door de opening past en berook dan. Na het beroken de plankjes verwijderen en de kast gedurende één uur afsluiten. U voorkomt hierdoor dat verdoofde bijen naar buiten

rollen en omkomen in het gras. Ook extra ruimte door het plaatsen van een lege honingkamer op het volk bij het beroken voorkomt in grote mate het nadelig effect van de rook op de bijen.

- ★ **Besmetting met *Acarapis woodi*** werd geconstateerd in Winterswijk, de betrokken imkers werden ingelicht en een vervoersverbod zal worden ingesteld. De situatie wordt dan dat er een vervoersverbod komt in een gebied waar reeds een vervoersverbod van kracht is. Het vervoersverbod voor *Acarapis* verbiedt echter het verplaatsen van volken, terwijl het vervoersverbod voor *Varroa* inhoudt dat er binnen de grenzen van het bepaalde gebied wel mag worden gereisd. In Limburg kent men deze situatie reeds, in de Achterhoek zal het Consulentenschap dit tijdens voorlichtingsbijeenkomsten nader toelichten.

T.R.

CONSULENTSCHAP

VOOR DE

BIJENTEELT

DIASERIES TE LEEN

Voor uitlening zijn op aanvraag twee diaseries te leen, t.w. "Wat is en doet *Ambrosiushoeve*?" en "Drachtplanten", elk bestaande uit 50 dia's met bijbehorende tekst.

VERKIEZING LEDEN HOOFDBESTUUR

Tot leden van het Hoofdbestuur zijn bij enkele kandidaatstelling (her)benoemd:

Voor de groep GRONINGEN de heer W.J. Faber, Sisinghestraat 8, Yde, tel. 05906-1548. De heer Faber volgt de heer R.H. Geskes op.

Voor de groep DRENTE de heer E. Meijberg, Zijtak 28, 7874 TP Odoornerveen, tel 05919-2208.

Voor de groep OVERIJSSSEL-WEST de heer A.H. Hartman, Beukenallee 15, 8019 BA Zwolle, tel 038-218867.

Voor de groep NOORD-HOLLAND de heer C.J. Jansen, Ruys de Perezlaan 30, 2111 WP Aerdenhout, tel. 023-241846. De heer Jansen volgt drs. P.C. Muntjewerf op.

De nieuwe H.B.-leden treden per 1-1-1984 in functie. Mw. A. van Andel groep BETUWE stelt zich niet herkiesbaar voor een volgende periode, een nieuwe kandidaat werd nog niet gesteld.

IN MEMORIAM PROF. DR. J. DE WILDE

Op woensdag 5 oktober is zeer onverwacht op de leeftijd van 67 jaar overleden dr. Jan de Wilde te Wageningen, de plaats waar hij ook na zijn emeritaat als hoogleraar biologie en directeur van het Laboratorium voor Entomologie was blijven wonen. Prof. de Wilde, geboren 15 september 1916 te Amsterdam, studeerde aan de Universiteit van Amsterdam en promoveerde aldaar op een dissertatie over de koolwortelvlieg en haar bestrijding. In 1954 volgde zijn benoeming tot gewoon hoogleraar aan de Landbouw Hogeschool te Wageningen in het diervetgeneeskundige gedeelte van de plantenziektenkunde. De Landbouwkundige Faculteit van de Universiteit van Gent verleende hem in 1963 een eredoctoraat en in 1964 verkreeg hij het lidmaatschap van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen. De verdiensten van prof. de Wilde op het gebied van het onderzoek van insecten in het algemeen en dat van de honingbij in het bijzonder vonden onder meer een bekroning in de benoeming tot erelid van de IUSSI (International Union for the Study of Social Insects), twee jaar geleden, oktober 1981, te Würzburg (BRD). In het Groentje 12/1981 werd daarvan op pag. 265 verslag gedaan door drs. J. Beetsma, die in een komend nummer ook uitvoeriger op persoon en werk van prof. de Wilde zal ingaan. (CM)

Bespaar de penningmeester van Uw afdeling
veel werk door Uw **contributie** vóór
december 1983 te **voldoen**.

CONCEPT ALGEMEEN REGLEMENT

De Statuten van onze Vereniging werden na de Algemene Vergadering 1983 gepasseerd. De volgende stap is het Algemeen Reglement, hetwelk hierna volgt. Amendementen op dit concept Algemeen Reglement dienen via de afdelingen/sub-verenigingen of de groepen te worden ingediend vóór 30 december 1983 bij het secretariaat van de VBBN, Grintweg 273, 6704 AP Wageningen. De amendementen zullen zo nodig voorzien van juridisch commentaar worden gepubliceerd in het Groentje van februari 1984. Het concept Algemeen Reglement zal voorts agendapunt vormen op de Algemene Vergadering. Indien hiervoor toestemming wordt gegeven door de Algemene Vergadering kan het concept Algemeen Reglement na deze vergadering worden gepasseerd. Zodra dit zijn beslag heeft gekregen zullen Statuten en Algemeen Reglement in druk verschijnen en aan de afdelingen/sub-verenigingen worden gezonden. Gemakshalve volgt hierbij een overzicht van publikaties in het Groentje: 2/1982, p. 41 (volledige concept-Statuten), 6/1982, p. 158 (vragen en antwoorden over de Statuten in de Alg. Verg. 1982) en 3/1983, p. 69 (laatste aanpassingen Statuten).

T.R.

ALGEMEEN REGLEMENT van de vereniging: VERENIGING TOT BEVORDERING DER BIJENTEELT IN NEDERLAND, gevestigd te Wageningen

LIDMAATSCHAP

ARTIKEL 1

1. Ereleden zijn zij die als zodanig zijn benoemd wegens hun bijzondere verdiensten ten aanzien van de vereniging en/of haar doel.
2. Een lid wordt door de algemene vergadering tot erelid benoemd op voorstel van het hoofdbestuur.

ARTIKEL 2

1. De schriftelijke aanmelding als lid, gemeld in artikel 6 lid 1 der statuten, kan ook geschieden bij het bestuur van de betreffende sub-vereniging; dit bestuur zal zorgdragen voor onmiddellijke aanmelding bij het hoofdbestuur.
2. De schriftelijke kennisgeving van opzegging van het lidmaatschap door een lid, gemeld in artikel 8 lid 2 der statuten, dient te geschieden bij het bestuur van de betreffende sub-vereniging, dit bestuur zal zorgdragen voor onmiddellijke kennisgeving aan het hoofdbestuur.

ARTIKEL 3

1. Een besluit tot opzegging casu quo ontzetting, gemeld in artikel 8 lid 1 sub c casu quo d der statuten, wordt genomen op voorstel van het dagelijks bestuur.
2. Het betreffende voorstel dient met een behoorlijke schriftelijke toelichting bij aangetekend schrijven toegezonden te worden aan het hoofdbestuur en aan het betrokken lid, zulks uiterlijk één maand voordat het hoofdbestuur over de opzegging casu quo ontzetting beslist.
3. Het besluit dient genomen te worden met een meerderheid van tenminste twee/derde van de aanwezige uitgebrachte stemmen.
4. Degene, wiens lidmaatschap is geëindigd door opzegging casu quo ontzetting door het hoofdbestuur alsmede degene, die na ontvangst van het in lid 2 gemelde voorstel zelf zijn lidmaatschap heeft opgezegd kan eerst weer lid worden na een daartoe strekkend besluit van het hoofdbestuur, genomen op voorstel van het dagelijks bestuur. Het in lid 2 en 3 bepaalde is dan van overeenkomstige toepassing.
5. Indien een lid gebruik maakt van zijn recht van beroep, gemeld in artikel 8 lid 6 der statuten, dient hij zulks aan het dagelijks bestuur mede te delen bij aangetekend schrijven. In dat geval zullen het in lid 2 gemelde voorstel met toelichting, het beroepschrift alsmede een door het hoofdbestuur op te maken prae-advies met een behoorlijke toelichting aan de leden van de algemene vergadering alsmede bij aangetekend schrijven aan het betrokken lid worden toegezonden.
6. Het besluit van de algemene vergadering tot vernietiging van het in lid 1 gemelde besluit, dient genomen te worden met een meerderheid van tenminste twee/derde van de aanwezige uitgebrachte stemmen.

SUB-VERENIGINGEN

ARTIKEL 4

1. Een sub-vereniging moet om door de vereniging erkend te kunnen worden tenminste tien leden hebben.
2. Degenen die - lid zijnde van een bepaalde sub-vereniging - wensen over te gaan tot oprichting van een nieuwe sub-vereniging onder gelijktijdig bedanken voor hun lidmaatschap van de sub-vereniging waarvan zij tot alsdan lid

waren, dienen over de praktische uitwerking van een en ander vooraf overleg te plegen met de vereniging. Bij achterwege blijven van vorenbedoeld voorafgaand overleg, kan de vereniging de erkenning van de desbetreffende op te richten sub-vereniging, weigeren.

ARTIKEL 5

1. Bij oprichting van een sub-vereniging stelt het hoofdbestuur het reglement van die sub-vereniging vast.
2. Wijziging van een reglement van een sub-vereniging behoeft de uitdrukkelijke en schriftelijke goedkeuring van het hoofdbestuur.

ARTIKEL 6

1. De sub-verenigingen behartigen de lokale imkersbelangen van hun leden.
2. Zij dienen zich te onthouden van al hetgeen naar zijn aard tot de taak der vereniging behoort, tenzij het hoofdbestuur anders besluit.

ARTIKEL 7

1. Jaarlijks voor vijf december zenden de besturen van de sub-verenigingen aan het hoofdbestuur een lijst met de namen en adressen der op één januari daaraanvolgend tot de sub-vereniging behorende leden en een opgave van de samenstelling van het bestuur.
2. Van elke wijziging in het ledenbestand alsmede in het bestuur moet binnen acht dagen schriftelijk worden kennisgegeven aan het verenigingssecretariaat onder gelijktijdige overmaking van het eventueel daardoor verschuldigde.
3. Jaarlijks, uiterlijk op één en dertig december, moeten de sub-verenigingen de contributie van hun leden voor het komende jaar aan de vereniging afdragen.
4. Zolang een sub-vereniging niet aan haar geldelijke verplichtingen heeft voldaan, kan zij haar stemrecht niet uitoefenen.

ARTIKEL 8

Telkenmale moeten de sub-verenigingen voor de algemene vergadering een lid als afgevaardigde kiezen; tegelijkertijd dienen zij een lid als diens plaatsvervanger te kiezen.

GROEPEN

ARTIKEL 9

1. De sub-verenigingen zijn ingedeeld in gewestelijke groepen.
2. De algemene vergadering stelt het aantal gewestelijke groepen vast.
3. De indeling der gewestelijke groepen en de vaststelling der grenzen geschiedt in overleg met de betrokken sub-vereniging(en) door het hoofdbestuur.

ARTIKEL 10

- De gewestelijke groepen hebben ondermeer ten doel:
- a. het behartigen van de gewestelijke imkersbelangen;
 - b. het benoemen van leden van het hoofdbestuur;
 - c. het coördineren van de activiteiten van de sub-verenigingen welke deel uitmaken van de desbetreffende gewestelijke groep alsmede het geven van adviezen aan het hoofdbestuur;
 - d. in kontakt te komen met deskundigen op welk gebied van de bijenteelt dan ook en deze deskundigen - daar waar gewenst - zoveel mogelijk in te schakelen bij de

- aktiviteiten van de tot die groep behorende sub-verenigingen teneinde te bereiken dat die sub-verenigingen zoveel mogelijk kunnen profiteren van de door bedoelde deskundigen te leveren technische bijstand;
- e. het verzamelen van kennis over de bijtenteel en die kennis ter beschikking te stellen aan de tot die groep behorende sub-verenigingen.

ARTIKEL 11

1. Jaarlijks worden tenminste drie groepsvergaderingen gehouden.
 2. Groepsvergaderingen worden gehouden zo dikwijls dit wenselijk wordt geacht door hetzij het hoofdbestuur lid dat door de desbetreffende groep is benoemd hetzij door drie sub-verenigingen, welke van de desbetreffende groep deel uitmaken.
 3. De groepsvergaderingen worden geleid door de voorzitter, niet zijnde het door de betrokken groep benoemde hoofdbestuur lid.
 5. Het bepaalde in artikel 16, artikel 17, artikel 18, artikel 19 lid 1 tot en met 8 en artikel 20 lid 1 en 3 der statuten is, voorzover toepasselijk daarvan mogelijk is op groepsvergaderingen, van overeenkomstige toepassing.
 6. In de groepsvergaderingen heeft elke tot die groep behorende sub-vereniging één stem.
- De hierna sub 7 bedoelde personen hebben een adviserende stem uitsluitend terzake van hetgeen betrekking heeft op het gebied waarop de betrokkene deskundig is.
7. Bij elke groepsvergadering dienen, indien maar enigszins mogelijk, aanwezig te zijn de deskundigen, waartoe behoren de deskundigen op het gebied van drachtplanten, koninginnetel en externe betrekkingen alsmede eventueel de voorzitter(s) van het (de) ziektebestrijdingsteam(s) die in het gebied van de desbetreffende gewestelijke groep werkzaam zijn.
 8. Elke sub-vereniging heeft tenminste één afgevaardigde in de gewestelijke groep.
 9. De kosten van de zaalhuur en van de convocaties ten behoeve van deze vergaderingen komen voor rekening van de vereniging.

ARTIKEL 12

1. De sub-verenigingen van een gewestelijke groep kunnen ieder één of meer kandidaten stellen ter verkiezing als hoofdbestuur lid voor de betreffende groep. De kandidaat moet lid zijn van een van de tot de betreffende groep behorende sub-verenigingen, dient in de desbetreffende regio woonachtig te zijn en dient schriftelijk te verklaren dat hij in geval van (her)benoeming zijn hoofdbestuur lidmaatschap zal aanvaarden.
2. De namen van de kandidaten met de voormelde schriftelijke verklaring dienen uiterlijk twee maanden voor de betreffende verkiezingsvergadering te worden ingediend bij de voorzitter van de desbetreffende gewestelijke groep, die de lijst met kandidaten uiterlijk vier weken voor de betreffende verkiezingsvergadering doorzendt naar de andere betrokken sub-verenigingen.
3. De desbetreffende gewestelijke groep draagt zorg voor het organiseren van de betreffende verkiezingsvergadering.

GELDMIDDELEN

ARTIKEL 13

1. Leden, wier lidmaatschap is aangevangen na dertig juni, zijn over dat jaar slechts de helft van de normale contributie verschuldigd.
2. Leden van een sub-vereniging, die gastlid zijn van een andere sub-vereniging zijn terzake van dat gastlidmaatschap niet de verenigingscontributie verschuldigd, zodat zij terzake van hun gastlidmaatschap uitsluitend die contributie dienen te voldoen welke ten goede komt aan de sub-vereniging waarvan zij gastlid zijn.
3. Gastleden hebben als zodanig geen stemrecht in verenigingsaangelegenheden, maar kunnen wel stemrecht hebben in aangelegenheden van de sub-verenigingen.

4. Gastleden tellen niet mee voor de bepaling van het aantal stemmen, bedoeld in artikel 17 lid 4 der statuten.

HOOFDBESTUUR

ARTIKEL 14

- Het hoofdbestuur is ondermeer belast met:
- a. de algemene leiding van de vereniging, uitdrukkelijk daaronder begrepen het behartigen van de belangen van de leden;
 - b. het regelen van de werkzaamheden van de vereniging, haar leden, haar organen en werknemers;
 - c. het beheren van de geldmiddelen;
 - d. het uitvoeren van de besluiten van de algemene vergadering;
 - e. het zorgdragen voor een stipte naleving van de statuten, reglementen en besluiten.

ARTIKEL 15

1. De voorzitter wordt benoemd uit een door het hoofdbestuur op te maken bindende voordracht van tenminste drie personen. Aan deze voordracht kan het bindend karakter worden ontnomen door een met tenminste twee/derde van de aanwezige uitgebrachte stemmen genomen besluit van de algemene vergadering.
2. Bij ziekte, afwezigheid of ontstentenis van de voorzitter wordt deze vervangen door één van de beide uit het dagelijks bestuur als zodanig benoemde vice-voorzitters. Welke van de beide vice-voorzitters als vervanger van de voorzitter zal optreden, zal door het hoofdbestuur worden bepaald.

ARTIKEL 16

De grootte van het dagelijks bestuur wordt vastgesteld door het hoofdbestuur.

ARTIKEL 17

Alleen leden van het betreffende bestuur hebben toegang tot de bestuursvergaderingen alsmede het recht om aldaar het woord te voeren tenzij de betreffende vergadering anders besluit.

ARTIKEL 18

Jaarlijks dienen twee gewestelijke groepen, daartoe aangewezen door een door het hoofdbestuur opgesteld rooster van aanwijzing, ieder twee kandidaten te stellen voor de in artikel 15 lid 4 der statuten gemelde commissie.

ALGEMENE VERGADERING

ARTIKEL 19

- Op de jaarvergadering komen in ieder geval aan de orde:
- a. de notulen van de vorige algemene vergadering;
 - b. de jaarverslagen;
 - c. bespreking van het in het afgelopen verenigingsjaar gevoerde beleid;
 - d. de goedkeuring van de begroting met betrekking tot het komende boekjaar;
 - e. vaststelling van de hoogte van de door de leden en buitengewone leden te betalen jaarlijkse bijdragen ten behoeve van de vereniging;
 - f. voorstellen en amendementen.

ARTIKEL 20

1. De namen van de afgevaardigden en van hun eventuele plaatsvervaardigers moeten uiterlijk vlak voor de aanvang van de betreffende algemene vergadering aan het dagelijks bestuur zijn/worden medegedeeld.
2. Indien aan het vereiste in lid 1 niet is voldaan, kan een afgevaardigde zijn stemrecht niet uitoefenen.
3. Indien aan het vereiste in lid 1 is voldaan, heeft een afgevaardigde recht op vergoeding van zijn reiskosten door de vereniging, zulks op basis van de kosten via het openbaar vervoer (tweede klasse).

ARTIKEL 21

1. De sub-verenigingen hebben het recht om voorstellen voor de jaarlijkse algemene vergadering in te dienen bij het hoofdbestuur, mits dit schriftelijk - en ondersteund door tenminste vier andere sub-verenigingen - geschiedt uiterlijk op één en dertig december voorafgaande aan de desbetreffende jaarlijkse algemene vergadering.

2. De voorstellen worden gepubliceerd in de februari-editie van het verenigingsorgaan, vergezeld van een korte toelichting van het dagelijks bestuur.

In de maart-editie van het verenigingsorgaan wordt een prae-advies van het hoofdbestuur op deze voorstellen gepubliceerd. Bovendien worden de voorstellen op de agenda van de algemene vergadering geplaatst.

3. Het in lid 1 en 2 bepaalde is van overeenkomstige toepassing op amendementen van de sub-verenigingen op voorstellen van de sub-verenigingen, met dien verstande dat die amendementen uiterlijk één week voor de betreffende algemene vergadering moeten zijn ingediend.

ARTIKEL 22

1. De voorstellen van het hoofdbestuur voor de algemene vergadering worden gepubliceerd overeenkomstig het in artikel 21 lid 2 bepaalde.

2. Het in artikel 21 lid 3 bepaalde is van overeenkomstige toepassing op amendementen van de sub-verenigingen op voorstellen van het hoofdbestuur.

3. Het hoofdbestuur heeft het recht om op de algemene vergadering amendementen op voorstellen in te dienen.

ARTIKEL 23

De agenda voor de algemene vergadering moet uiterlijk in de februari-editie van het verenigingsorgaan vóór afgaande aan de desbetreffende algemene vergadering worden gepubliceerd.

ARTIKEL 24

1. Elke afgevaardigde heeft het recht om op de algemene vergadering amendementen op voorstellen in te dienen; deze amendementen worden in behandeling genomen indien ze door zoveel sub-verenigingen als vertegenwoordigende twintig stemmen worden gesteund.

2. Elke afgevaardigde heeft het recht om op de algemene vergadering moties over niet aan de orde zijnde onderwerpen in te dienen; deze moties worden in behandeling genomen op de eerstvolgende vergadering van het hoofdbestuur indien ze door tenminste vijf sub-verenigingen worden gesteund.

ARTIKEL 25

1. Zowel de afgevaardigden als de niet-afgevaardigden/leden der vereniging hebben het recht het woord te voeren in de algemene vergadering, zulks met inachtneming van het volgende:

- afgevaardigden en bestuursleden hebben voorrang boven niet-afgevaardigden;
- iedere spreker dient eerst het woord verkregen te hebben van de voorzitter;
- de voorzitter kan voor iedere spreker een, zonodig ongelijke, spreektijd instellen;
- geen spreker mag over hetzelfde onderwerp meer dan tweemaal het woord voeren, tenzij de voorzitter hem dit uitdrukkelijk toestaat;
- indien hij dat in het belang van de goede gang van zaken noodzakelijk acht kan de voorzitter te allen tijde het woord aan een spreker ontnemen;
- indien hij dat in het belang van een goede orde in de vergadering noodzakelijk acht, kan de voorzitter een aanwezige de verdere aanwezigheid ontzeggen, tenzij de algemene vergadering anders besluit.

ARTIKEL 26

De inhoud van de notulen van een algemene vergadering worden verkort ter kennis van de leden gebracht door middel van publicatie in het verenigingsorgaan terwijl de volledige

tekst van de notulen ter inzage ligt bij de secretarissen van de sub-verenigingen.

COMMISSIES

ARTIKEL 27

Indien het bestuur een commissie instelt, dient zij voor deze schriftelijk een reglement vast te stellen, waarin in ieder geval zijn opgenomen een taakstelling en een werkinstructie, welke werkinstructie in ieder geval de opdracht aan de commissie zal bevatten inhoudende de opstelling van een beleidsplan dat telkenjare dient te worden bijgesteld.

Indien aan de werkzaamheden van de desbetreffende commissie kosten zijn verbonden dient het bestuur aan die commissie een bepaald budget ter beschikking te stellen alsmede een instructie aan die commissie uit te vaardigen, welke instructie in ieder geval de opdracht inhoudt telkenjare een begroting op te stellen op grondslag van het geldende beleidsplan alsmede inhoudt de wijze en de tijdstippen waarop die commissie aan het bestuur moet rapporteren met name terzake van haar werkzaamheden en haar financiële positie.

WERKNEMERS

ARTIKEL 28

1. Het hoofdbestuur benoemt en ontslaat de werknemers der vereniging met inachtneming van het in artikel 13 lid 6 sub c der statuten bepaalde.

2. De salariering van en de taakomschrijving voor de werknemers worden door het bestuur vastgesteld binnen de daartoe vastgestelde begrotingsposten.

3. Een werknemer der vereniging mag geen lid zijn van het bestuur.

UITLOTING OBLIGATIES

De volgende nummers zijn volgens de voorwaarden uitgeloot: 11-41-65-70-74-79-81-83-86-89-93-107-117-125-132.

De houders van deze uitgelote obligaties worden verzocht de obligaties naar het Bijenhuis te zenden, waarna uitbetaling volgt.

KORT VERSLAG HB-VERGADERING OP 29 SEPTEMBER

Aanwezig: J.J. Speelziek (voorz.), mw. A. van Andel (1e gedeelte), mr. P.D. den Bruijom (1e gedeelte), G. Bruls, J. Fluyt, R.H. Geskes, A.H. Hartman, J.E. Kleinmeijer, W.H. de Lange, A. v. Lavieren, E. Meijberg, drs. P.C. Muntjewerf, C. Pater Jzn., mw. T.E.A. Rive, drs. Th. Weijman.

Afwegig: mw. J. Brussen, T.A. Visch.

Verhuur woning Bijenhuis

De Commissie "Bijenhuis" is van drie mogelijkheden uitgegaan:

- Bewoning met bijhouden van tuin, bijenvolken en huishoudelijk werk.

- Korte termijn bewoning, zodat over enkele jaren andere mogelijkheden voor het Bijenhuis kunnen worden bekeken.
- Bewoning met het oogmerk de hal rendabel te maken door b.v. het inrichten van een expositie. Het H.B. kiest voor de eerste mogelijkheid; uit de gegadigden zal een echtpaar worden geselecteerd. Het huurcontract zal in overleg met Mr. P.D. den Bruijgom worden opgesteld.

Concept Algemeen Reglement

Uitgebreid wordt onder meer gediscussieerd over de inhoud van de groep. Besloten wordt dat de groepsvertegenwoordigers dit punt ter sprake zullen brengen op de e.k. groepsvergadering, waardoor de sub-verenigingen/afdelingen hierover zelf kunnen beslissen.

Proefbijstand Ambrosiushoeve

Handhaven of niet en zo ja welke financiële bijdrage kan en wil de imkerij hiertoe leveren. Besloten wordt het gesprek dat de voorzitters van de bijenhoudersorganisaties hierover hebben af te wachten. Zo mogelijk kan dit een punt voor de agenda van de komende Algemene Vergadering worden.

Aanschaf computer voor afd. Handel

Besloten wordt dat zodra de financiële resultaten van afd. Handel een paar jaar bevredigend zijn geweest een dergelijke aanschaf wellicht zinvol kan zijn. Momenteel is de tijd hiervoor nog niet rijp. Hulp van enkele deskundige leden op het terrein van computers bij het verder uitwerken van een voorstel over deze materie lijkt gewenst. (U kunt zich hiertoe melden).

Bijenexpositie in het Bijenhuis

Gezien het resultaat wordt overwogen volgend jaar iets dergelijks op te zetten te zamen met een drachtplantentuin. Plannen zullen hiertoe worden uitgewerkt en begrotingen worden gemaakt.

Collectieve Bijenverzekering

De "Stad Rotterdam" heeft de Collectieve Bijenverzekering per 1.1.1984 opgezegd. Dhr. Pater heeft offertes ontvangen van andere verzekeringsmaatschappijen en wordt gemachtigd dit verder af te werken.

Bestrijdingsmiddelen- c.q. gewasbeschermingsmiddelencommissie van afd. Bijenteelt van het Landbouwschap

Dhr. Muntjewerf heeft hierover een rapport opgesteld, hetgeen zal worden bewerkt voor het Groentje. Het HB is van mening dat contacten met de RIJP

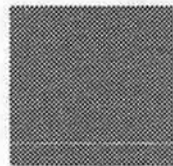
over de in de polder geplaatste bijen binnen deze commissie vallen.

Een vergaderschema voor 1984 wordt vastgesteld.

Taakomschrijvingen

Taak van DB en HB zal agendapunt vormen van de e.k. vergadering. De commissies zetten zelf hun taakomschrijving in eerste aanzet op papier.

T.R.

onderwijs demonstratie voorlichting

CURSUSSEN

Voor **beginners** opgeven bij:

Afd. Zwolle: A.H. Hartman, Beukenallee 15, 8019 BA Zwolle, ☎ 038-218867.

Afd. Gouda: J.C. Dubbeldam - te Hennepe, Zalmstraat 19, 2865 AP Ammerstol.

Onderwijscentrum voor Land- en Tuinbouw, Burg. J.G. Legroweg 29, Eelde: J.T. Smit, ☎ 05907-1625 (school) of 2668 (privé).

Afd. Hoogeveen: Secretariaat, Boslaan 33, 7921 LB Zuidwolde, ☎ 05287-1747; bij vold. deeln. aanv. jan.-febr. 1984.

Afd. Gooiland: T. Broekema, ☎ 035-12192; gestart 1/10, nog enkele plaatsen vrij.

Bijenhoudersver. St. Ambrosius, 's-Hertogenbosch: Fr. Verboven, ☎ 073-418879 of bijenteeltleraar R. van Blaricum, ☎ 04103-2806.

Voor **gevorderden** opgeven bij:

Afd. Zwolle: zie boven.

Onderwijscentrum Eelde: zie boven.

Lagere Agrarische School Twello: H.J. v.d. Noort, ☎ 05712-1670 b.g.g. 05763-673; aanvang 10 november.

Voor **andere cursussen** opgeven bij:

Afd. Gouda: korfvlechten: zie boven.

Onderwijscentrum Eelde: imkeren met Varroa, koninginneteelt en bedrijfsmethoden, korfteelt en ziekten bij bijen; 40 lessen; speciaal bedoeld voor de gevorderde imker: zie boven.

Afd. Gooiland: korf- en strovlecht cursus; gestart 6/10: zie boven.

Ziekte is geen schande, onverschilligheid wel. Neem bij verdacht gedrag van Uw volken contact op met de voorzitter van Uw Z.B.T.

GAMMASTRALING TEGEN VUILBROED

Naar aanleiding van het artikel "Large scale application of gamma radiations in the control of American foulbrood" door M.A.Z. Hornitzky en B. White van het New South Wales Department of Agriculture, Australië, gepubliceerd in The Australasian Beekeeper, februari 1983, p. 151-153, vroegen wij informatie aan bij Gammaster te Ede over de mogelijkheden van deze wijze van bestrijding van bijeziekten, veroorzaakt door micro-organismen of insecten, door middel van ioniserende gammabestraling. In hun antwoord stellen de heren E. Franken en O. Franse onder meer het volgende:

"Bekende bijeziektes zoals American foulbrood (AFB) en European foulbrood (EFB) worden veelal veroorzaakt of verspreid door gebruik van materialen, welke besmet zijn met deze ziekteverwekkende bacteriën. Het gebruik van biocide gassen is in vele gevallen niet doeltreffend, en tevens kunnen er problemen ontstaan met de residuen van deze gassen. Het verbranden van de besmette materialen is wel afdoende, maar uit financieel oogpunt niet erg aantrekkelijk. Zoals wordt beschreven in het bijgaande artikel is het doorstralen van de besmette materialen afdoende om alle aanwezige ziekteverwekkende bacteriën te inaktiveren. Deze methode geeft de mogelijkheid om de materialen te ontsmetten zonder deze te vernietigen en zonder problemen te krijgen met residuen. Gammaster te Ede heeft 2 doorstralingsinstallaties in gebruik."

Mede op advies van drs. A. de Ruijter lijkt het niet zinrijk hier al te veel plaatsruimte in het Groentje aan te besteden, te minder omdat Amerikaans en Europees vuilbroed hier momenteel sporadisch voorkomen. Alle stukken betreffende dit nieuwtje liggen echter voor elke geïnteresseerde ter inzage op het Bijenhuis.

hoog op te voeren. De kwaliteit van de honing was in het algemeen erg goed, zodat de jury meerdere malen 100 punten kon toekennen. Toch moest één partijtje zogenaamde heidehoning van de markt worden verwijderd. Aan de presentatie is echter nog wel het een en ander te doen, want wat te denken van scheve etikettering, veel te grote en zelfs loszittende naamstickers, gom en vingerafdrukken op het glas, stof op de deksels, honing aan de glasranden enz. De aangevoerde bijenvolken (ca. 40 stuks) mochten om de bekende redenen niet worden geopend en werden dus ook niet gekeurd. De handel is echter goed geweest, met bij ons weten variabele prijzen. Tenslotte een compliment voor de geweldige inzet van de "bemanning" van de eigen verkoop- en de informatiestand. (De Marktcommissie)

WEST-OVERIJSSSE HONINGKEURING

Afdeling Zwolle organiseert dit jaar de groeps-honingkeuring. We rekenen op inzendingen uit alle tot ons gewest behorende afdelingen en hopen dat allen zich op deze dag voorbereiden. Mocht u geen honing meer hebben, doe dan mee in de rubrieken honingkoek/honinggebak, experimentele vormgeving, vlechtwerk korven van stro en/of buntgras, sier-vlechtwerk van stro en/of buntgras. Er wordt gekeurd volgens het Reglement Nationale Honingkeuring. De honingkeuring wordt gehouden in de tentoonstellingsruimte op de Wethouder Nooter Hof. Tijdens de keuring zal in het nabijgelegen gebouw "De Mars" een boeiend programma worden geboden. U kunt uw inzending(en) inleveren van 8.30 - 9.30 uur onder het gelijktijdig voldoen van de inleggelden zijnde f 1,50 per inzending. Voor de afdelingsprijs is de wisselbeker beschikbaar, deze beker is in 1981 en in 1982 door de afdeling Emmeloord gewonnen. Afdeling Zwolle stelt nog enkele prijzen beschikbaar. Iedereen is welkom en de toegang is gratis.

HONING- EN BIJENMARKT UGCHELEN

Als gewoonlijk trok de markt veel publiek, hoewel het voor 't eerst na 17 jaar minder goed weer was. De honing ging niet zo erg vlot van de hand. Debet daaraan zijn de verslechterende conjunctuur en de nogal forse prijzen. Wij willen de inzenders dan ook waarschuwen hun prijzen in de toekomst niet al te

Op 27 augustus overleed op 72-jarige leeftijd ons lid **Bernard Schouten**. Hij was jarenlang een trouw en enthousiast medelid. Wij wensen zijn nabestaanden veel sterkte.

Bestuur en leden,
afd. Laren (Gld.) e.o.

Heden ontvingen wij bericht dat op 67-jarige leeftijd is overleden ons lid **prof. dr. J. de Wilde**. Hij was vele jaren lid van onze afdeling. Wij verliezen in hem een gewaardeerd bijenteeltkundige. Ons medeleven gaat uit naar zijn vrouw en kinderen, die wij met dit verlies veel sterkte toewensen.

Bestuur en leden,
afd. Wageningen.

Als U een overschot aan honing hebt dan koopt het Bijenhuis dit graag in. De honing dient i.v.m. de verwerking te worden aangeleverd in verpakkingen van minimaal 25 kg. Inkooprijzen kunt U in het Bijenhuis opvragen. Ook kunt U in het Bijenhuis terecht voor speciale prijzen voor grote partijen honing in flacons b.v. ten behoeve van propaganda-markten of wederverkoop.

**Het RIJKSBIJENTEELTCONSULENTSCHAP
verstrekt o.m. informatie over:**

- ziektebestrijding bij bijen
- afwijkend gedrag van bijen
- reisverbod - vervoersbesluiten
- gezondheidsverklaringen

**ADRES: Tilburgseweg 32, 5081 NG
Hilvarenbeek, telefoon 013 - 42 58 88**

**JANNEKE DE JONG, tel. 010-224871
W. v. H. bergstraat 60, ROTTERDAM.**

GOEDE KWALITEIT EN ALTIJD LAGE PRIJZEN.

Honing voor wederverkoop in standaardverpakking: Bloemenhoning 4.55; Koolzaadhoning 6.20; Acacia'honing 6.60; Boekweithoning 4.95; Mede 5.25 enz. enz.

Deze prijzen excl. B.T.W. Aanbieding t/m 31-12-'83.

**DICTIONARY OF BEEKEEPING TERMS
Volume 7**

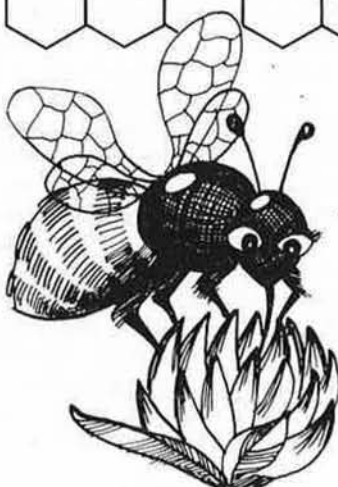
English - German - Dutch - Danish - Norwegian - Swedish

Volume 8

English - French - Italian - Spanish - Portuguese - Romanian
DF 30 / £ 6.60

International Bee Research Association

Hill House, Gerrards Cross, Bucks SL9 0NR, England.

KENNO

**With KENNO you make
top-class HONEY
with HONEY you make
a lot of MONEY**

High-quality Kenno Honey Processing Equipment for easy and trouble-free processing of your honey crop.
We are pleased to tell you more about Kenno Products, request our illustrated leaflet with detailed information.

MISA OY

PL 12 SF-53101 Lappeenranta 10 Finland
Tel. (9)53-61980 Telex 58256 misa sf

Bijenstand Fa. H. T. van Dam & Zn., Jubbega (Fr.), tel. 05165 - 13 82 kan U alles leveren voor de Moderne Bijenteelt.

Kunstraat, Bijenwoningen en onderdelen uit eigen werkplaatsen.

Door eigen steeds grotere importen van diverse gereedschappen steeds bij ons de laagste prijzen.

Tevens voor wederverkoop diverse kleuren meubelwas en honing van de fijnste kwaliteiten. Vraagt onze prijs-courant van materialen en/of meubelwas en honing even aan. Wij zenden U die gaarne gratis toe.

Wij komen weer op de te houden Bijenmarkten.

Poster "Wilde planten voor bijen"

Om op te hangen in Uw huis, om cadeau te doen aan terreinbeherende instanties of zomaar eens te geven aan iemand die U aardig vindt.
Prijs: f 5,- per stuk in koker; f 12,50 per 3 stuks in koker; bij afname van 25 stuks of meer f 3,- per stuk inclusief verzendkosten.

Te bestellen door overmaking van het bedrag op giro nr. 82.32.76 t.n.v. Bijenhuis Wageningen s.v.p. vermelden posters. Na ontvangst van het bedrag zenden wij de poster(s) toe.

SPEURBIJTJES

Tarief: 20 woorden f 7,50 elk woord meer 35 cent. Te voldoen bij vooruitbetaling. De Redactie stelt zich niet verantwoordelijk voor de inhoud.

TE KOOP: zuivere Nederlandse **zomerhoning**, in emmers van 17 kg, B. Slotboom, Holterweg 9, Rekken gem. Eibergen. ☎ 05453-443.

TE KOOP: voor St. Nicolaas: een **honingsslinger**. Spotprijs, ☎ 05151-1252 bellen van 12.30-14.00 uur of 17.00-20.00 uur.

TE KOOP: "Van de Bijen, Hare Wonderlycke Oorspronck", facsimile-uitgave van het in 1597 verschenen boek, geschreven door **Theodorus Clutium**. Prijs f 22,50 incl. porto. Bestelling door storting van het bedrag op giro 1975615 van de penningmeester van de Imkersvereniging Leiden o.o., Sleutelbloemzoom 9, Loisdorp.

GEVRAAGD: **honingsslinger**, tank en 7 R.V.S. moerroosters en uitgangen. Brieven: Kramer, Houdersweg 16, Alkmaar ☎ 072-114568.

TE KOOP: **nieuwe** originele **simplexkasten** à f 260,-; alles eenmaal gegrondverfd, losse bodem met vliegplank, planscharnier, 2 ventilatiegaten + roosters, 2 Br.k., 2 H.k., 2 H. randen, 2 L. randen plus plat dak met zink. ☎ 05457-2048.

TE KOOP: wegens beëindiging hobby: 7 **spaarkasten** waarvan 4 stuks sterk bevolkt en ingewinterd, plus **zesramers**, voerbakken, slinger etc. Liefst alles in één koop. ☎ 085-616855.

TE KOOP: plm. 20 **bijenboeken** en **jaargangen** Groentje, Lijst met titels en prijs wordt u gezonden na ontvangst van f 1,- postzegels. Boslaan 33, 7921 LB Zuidwolde, Fr.

TE KOOP AANGEBODEN: nieuwe oogst Nederlandse **heidehoning** en **diverse andere soorten** Nederlandse honing. C. van Holland, Dijkstraat 118, Veenendaal. ☎ 08385-13795 b.g.g. 10202, na 18 uur.

BIJENSTAND „DE GRUBBE”

A.W. LAUMEN-WOUTERS, Grijzegrubben 63, 6361 GL Nuth (Limburg).

Kan alles leveren voor de bijenteelt.
Prijslst op aanvraag gratis toegezonden.

Tel. 045-243183 Nuth.
Tel. 045-252408 Brunssum (maandags gesloten).

Tevens bieden wij te koop aan:

BUCKFAST KONINGINNEN (F1).
CARNICA KONINGINNEN.

Stammen af van in Nederland gekweekte koninginnen door kunstmatige inseminatie.

IMKERIJ DE DAR, tel. 072 - 120252,
Schermerweg 105, 1821 BG Alkmaar.
(industrieterrein Oudorp)

Nu ook voor alle imkersbenodigdheden.

Bloemenhoning, Klaverhoning, Koolzaadhoning, Acaciahoning, Mede; verder Tijn, Heide, Lavendel, Boekweit, Rozemarijn, Sinaasappel, Oerwoud, Denne- en Zonnebloemhoning enz. Honingzeep, Honingcrème, Honingkoek, Honingsnoep, Stuifmeel, Koninginnegelei, alle glaswerk.

In- en verkoop van bijenvolken en materialen.

verkoopadressen

Depot Friesland:

H. Akkerman, Oostenwoldseweg 47, 8421 RP Ouderkerk, ☎ 05164-439
Open di, gehele dag, vrijdagmiddag, zat. morgen en na tel. afspraak.

Depot Groningen:

Fenna en Ger Postma, Kampenslaan 8, 9626 TE Schildwolde, ☎ 05982-1455.
Open dagelijks, behalve vrijdag na 12.00 uur.

Depot Onstwedde:

H. Bessembinder, Wessinghuizenweg 18, 9591 VJ Onstwedde, ☎ 05991-1226.

Depot afd. Assen:

J.H. Lubbers, Bosstraat 66, 9401 PV Assen, ☎ 05920-17182.

Depot Klaas Geerts:

Middenwolderweg 2, 7951 EC Staphorst, ☎ 05225-1693; maandags gesloten.

Depot G.J.L. ten Cate:

Verzetstraat 60, 7671 GL Vriezenveen, ☎ 05499-3040.

Depot Enschede:

H. H. Schutte, Sportlaan 22, 7541 BN Enschede, ☎ 053-318165; afhalen: vrijdags van 18.00-19.00 uur.

Depot Reggedal:

H. J. Hanepan, de Hogenkamp 2, 7471 CW Goor, ☎ 05470-5576.

Depot afd. Gorssel:

G.J. Lensink, Deventerweg 4, 7213 EG Gorssel, ☎ 05759-2468.

Depot Achterhoek:

B. Meijerman, Dwarsdijk 6, 7025 CR Halle, ☎ 05736-479.

Depot Winterswijk:

M.J. Grevers, Miste 4, 7118 WB Winterswijk, ☎ 05435-239.

Depot afd. Epe:

Coop. Novaco (Welkoop), Paasvuurweg 7, 8161 CA Epe, ☎ 05780-12317.

Depot Nunspeet:

Th. G. Veenstra, Schaeplmanlaan 47, 8072 AR Nunspeet, ☎ 03412-4037.

Depot Twello:

Novaco Welkoop, Iordensweg 79, 7391 KD Twello, ☎ 05712-1762.

Depot Boerenbond Neerbosch-Hees:

St. Agnetenweg 63, 6545 AT Nijmegen, ☎ 080-777793.

Depot West-Betuwe:

Imkerij „Lingebij”, Mw. C.E.A. Meissen-Zuiderwijk, Lingedijk 84, 4196 HC Tricht, ☎ 03455-2438.

Depot Bommelerwaard:

P. van Liempt, Pontveer Nederhemert, 5317 KV Nederhemert-Zuid, ☎ 04185-463, b.g.g. 766; open tijden als Bijenhuis.

Depot Bunnik-Houten:

B. Th. Barton, Koningslaan 23, 3981 HD Bunnik, ☎ 03405-61742.

Depot Noord-Holland:

H.S. Homburg, Velsduinweg 165, 1971 ZB IJmuiden, ☎ 02550-21530. Open dagelijks van 13.00-16.00 uur en na tel. afspraak; donderdags gesloten.

Depot afd. Rotterdam:

A. Bakker, Berglustlaan 49A, 3054 BB Rotterdam, ☎ 010-183123; na tel. afspr.

Depot Gouda:

C. Bos, 3e Tochtweg 6, 2841 LM Moordrecht, ☎ 01802-1227; na tel. afspr.

Depot afd. Dordrecht:

W. A. Boevé, Rigelhof 59, 3318 CX Dordrecht, ☎ 078-171216.

Depot „Pronnsluis” afd. Schouwen-Duiveland:

C. L. v.d. Wéken, Provincialeweg 5, 4321 SM Kerkwerve, ☎ 01110-4821.

Depot Walcheren:

Bisschopsstraat 25, 4353 BN Serooskerke, ☎ 01189-1499.

Depot Zeeuws-Vlaanderen:

Iz. de Hullu, St. Jansdijk 10, 4504 PB Nieuwvliet, ☎ 01171-1458.
K. J. Wolfert, Pr. Mauritsstraat 20, 4571 HB Axel, ☎ 01155-2720.

Depot Oirschot:

A. Pel, 't Kasteeltje 3, 5688 EN Oirschot, ☎ 04997-2096.

Wenskaart in prachtige
4-kleurendruk, met extra
inlegvel plus envelop à f 1,95.

Een boekje vol leuke ideeën
voor het werken met
bijenwas.
Prijs f 13,90.

Prijs f 6,75 per stuk.

Op het Bijenhuis,

Voelt ied're imker zich thuis.

Hij kijkt tussen kasten en kunstraat,

Of er iets van zijn gading bij staat.

Er komen steeds weer nieuwe dingen bij,

Zo is er voor dit jaargetij,

Een prachtig pakje wenskaarten te bestellen,

Waarop U Uw vrienden kunt vertellen,

Hoe goed Uw honingooft dit jaar is geweest,

Of U wenst ze gewoon een "Prettig Kerstfeest".

Vervelen hoeft U zich met Kerstmis niet,

Want zoals U op nevenstaande foto ziet,

Is er een nieuw boekje uitgekomen,

*Waarin het "werken met was" wordt
doorgenomen.*

En zegt U: nee, ik ben niet handig,

Dan was het toch verstandig,

*Dat wij die leuke korf-kaarsjes hebben
ingevocht,*

Voor 't geval U toch een heel leuk kaarsje zocht.

Dus voor de komende feestelijke dagen,

Kunt U ons rustig vragen,

Een pakje aan U te sturen.

En het zal dan niet lang duren,

Of U zult zeggen: hé, dat pakje is er snel,

Ja, klantenservice is bij ons nog echt in tel.

NIEUW

BIJENHUIS - WAGENINGEN

Openingstijden:

dinsdag t/m vrijdag 9 - 18 uur

zaterdag 9 - 13 uur

maandag gesloten

Adres: Grintweg 273
6704 AP Wageningen
Tel. 08370-22733